

Murta

N.º 17 VALÈNCIA, OCTUBRE 1979 60 pessetes

El rebúig de la violència no obsta al rebúig de la provocació que origina la violència.

Perqué ben sabút es que quan es tracta d'un delít, també es condena la inducció, i una de les maneres d'induir a la violència es provocar-la.

La civilitat es una condició humana que s'exigix a tots.

Sumari

	Pàg.
Colaboració i concessions	1
Max Aub, Azaña i els catalans. Josèp Boronat Gisbèrt	6
Un destarifo televisiu: «La Barraca». J. León Roca	9
Els valencians churros. Miquèl Adlèrt Noguèrol	11
Ahir, amic. Laura Garcia	13
València commemora el cinquantenari de les excavacions arqueològiques. Josèp Aparicio Pérez	15
Mes sobre el terme «país». Joà Ferrando Badia	17
La música del Colege del Patriarca. Josèp Climent	19
Encara hi ha qui pensa que «els Països Catalans» son fantasmes de «mentes calenturientas». Lluís de València	23
Assamblea de la Federació Regional Valenciana de Societats Musicals. J. Pelejero Ferrer	25
Ha naixcút l'Associació «València-2000»	27
Humor-ficció. Josèp Bea Izquierdo	29
Açò ha vist Milo	35
Qualificada «M». Vicent Garcia & Antoni Fontelles	37
De la meua fullaraca. Josèp Sanç Moia	39
Raconét de la llengua valenciana. Miquèl Adlèrt Noguèrol	42
Premi Angel Villena 1979	47

En la coberta:

El Micalét, fotografia de F. Pérez Aparisi

El 9 d'octubre en el Parterre, fotografia de Lluís Vidàl

AVÍS DE *Murta*

Per als que al recibir el n.º 16 els finalisà la subscripció

Tots aquells que encara no hagen enviàt ses ordens de carrec al Banc i còpia a estes oficines, els preguém que ho facen a la major brevetàt possible.

En el cas de que, per qualsevòl circumstància, no vullguen fer efectiva la quantitat de 720 pessetes per este sistema, poden enviar-la per gir postal a nom de PARAVAL, S. A., Grup Editor MURTA, n.º de compte 02405662 de la «Caja Postal de Ahorros, calle Lauria, 18, Valencia». O be enviar un taló a nom de MURTA, a esta oficina, carrér Cronista Carreres, 9, València-3.

MURTA

N.º 17

Octubre 1979

Director periodiste:
Carles Senti Esteve

Director literari:
Xaviér Casp

Edita:
PARAVAL, S. A.
Cronista Carreres, 9
Apartat de Correus 499
VALÈNCIA-3

Publicitat:
Apartat de Correus 499
Tel 365 80 72
VALÈNCIA

Deposit legal:
V. 1.738-1978

Imprimix:
Quiles, Arts Gràfiques
G. Esteve, 19
VALÈNCIA

Fotogravats:
Añón

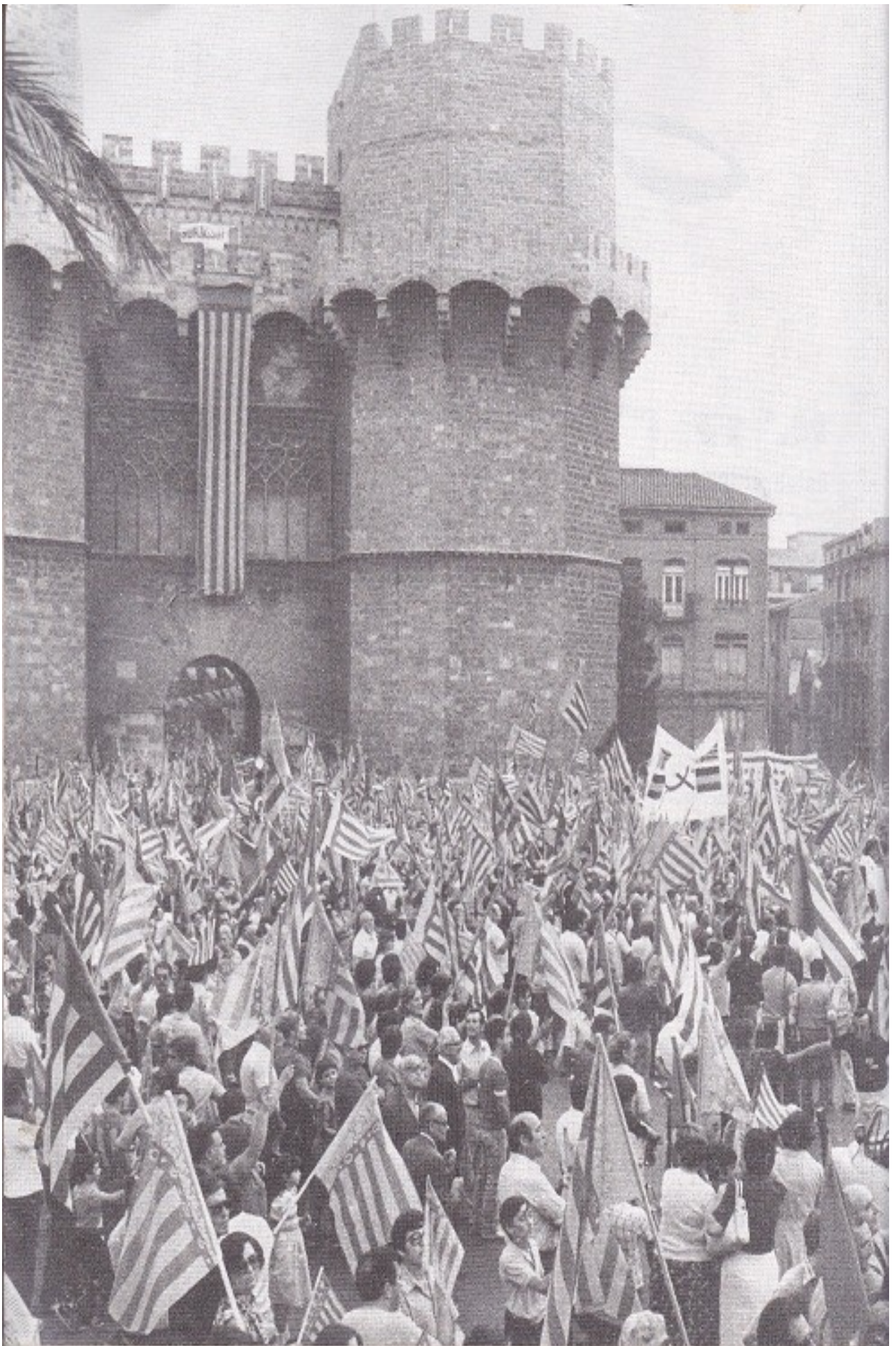
Distribuix:
València: HEURA
Alcòy: DISALCO

MURTA adopta per a la llengua valenciana l'ortografia de la Secció de Llengua i Literatura de l'Acadèmia de Cultura Valenciana

COLABORACIÓ I CONCESSIONS

La democràcia exigix la col·laboració en qui diferix de les pròpies idees, inclús quan la disparitat es important. Per a estes col·laboracions son imprescindibles les concessions mútues, que han de ser majors, quant major es la divergència d'ideari. Per això s'han de mirar molt les concessions que's facen, que mai no han de ser més d'un poquet superiors a les que facen els adversaris, en cas extrém; i sempre han de limitar-se a ser sobre qüestions no essencials ni a aquelles incrustades en el sentiment per la tradició.

De no observar-se açò, la col·laboració, en quant respecta al que fa concessions importants, més que col·laboració, que deixaria de ser-ho en realitat, seria, en veritat, un servici a l'atre. Lo que'n l'argòt politic dona lloc a la qualificació pijorativa de companyers de viage, quan no a l'encara més pijorativa a la que donà nom Wladimir Ilitch Ulianov, més conegut per Lenin, de "bovos utils". Seria com si, en lloc de colocar-se en un terreny que, sempre esvarós, fora pla, en el que's pot retrocedir fàcilment encara que siga d'esquena i donant la cara, situar-se en un terreny que, sobre esvarós, fora en pendent cap avall per al que's coloca, terreny en el qual es molt difícil retirar-se, encara que siga de front i donant l'esquena; o, en cas pijor encara, volér recórrer només el principi d'un tobogà que, fatalment, sempre s'ha de recórrer fins lo mes baix.

Ací deixém constància fotogràfica de la manifestació, tan nétament valenciana, del dia 6 d'este mes.

La ciutat "cap i casàl del Regne" es va sentir vibrar pel poble que portava senyeres i mes senyeres com a esclàt del seu sentiment irrenunciable.

DECORACIÓ

Styl

MOBLES NORDICS I CASTELLANS

Cavallers, 19 - Telefon 178 19 73 - BENIFAYÓ (València)

- ELECTRODOMESTICS
- TELEVISIÓ
- RADIO
- SO
- MATERIAL ELECTRIC
- LAMPISTERIA

**PRIMERISSIMES MARQUES
COMPTAT I DETERMINIS**

I els nostres tallers d'electrònica i electricitat a la seua disposició

Salvador Ginér, 4 Tels.: Tallér i oficines, 331 30 06. Establiment, 331 32 57. **VALÈNCIA - 3**

**CENTRE DE JARDINERIA
SANT VALERO**

PLANTES - ABRES - PRODUCTES FITOSANITARIS

Telefon 120 19 50

Direcció telegràfica: JASVALERO

Telex 62130 JASV - E

Carretera Nacional 340, Km. 234

BENIPARRÉLL
(València)

Mentres es minimisen —sabem perquè— qüestions importants sòlidament afermades en la tradició —que tradició no es científicisme— com la de la bandera valenciana, i n'hi ha qui arriba a dir que son accidentals; en canvi s'inventen qüestions inoperants de tan inútils i innecessàries. U que, per cert, no era precisament fava, sinó tot lo contrari i en grau superlatiu, digué que el dimoni es la mona de Deu, per allò de la imitació. I ara pululen en València els que podriem dir mones de la mona de Deu, els quals tenen els ulls contínuament posats en terres estranyes a València, pendents de lo que en elles es fa per a imitar-ho en València, sobre tot en la qüestió autonòmica (quan els convé).

Es una ridícula que si en dites terres han posat el nom d'una localitat al projecte d'estatut autonomic, hi ha haja gent en València preocupada pel batéig de lo que ací, no sòlament no està en estat de bona esperança —si arriba ¡que Deu faça que no siga mala realitat!— sinó que no arriba ni al de fecundació. I han començat a propon-

dre noms per a lo que podria ser estatut de l'autonomia de València. Només per qué te el nom d'una localitat en les mencionades terres estranyes a València.

I no solament no deu dur el nom d'una població per no ser precís, sinó perquè no deu dur-lo. ¡I inclús apareixen les peticions en articuls de premsa! Si es demanara nom a un humoriste de «*La Codorniz*» primitiva propondria el nom d'Estatut Pepe.

¿Pero cómo no es veu lo absurd que es dir «Estatut Valencià de... Pepet», per a qué no es moleste cap localitat valenciana si la posém en l'exemple? Perqué gramaticalment es dir que l'autonomia es referent a eixa població. I si fóra dient del País Valencià en lloc de València, diria gramaticalment que eixe País Valencià es referix a la localitat que seguira.

¡Tan senzill i clar que es, simplement, Estatut Valencià, com es diu Constitució Espanyola i no Constitució Espanyola de Madrid, com hauria de ser segons el criteri dels «batejadors» del futur Estatut Valencià!

El telediari de migdia del 8 d'octubre confirmà lo que diem en nostre número anterior sobre la designació de les banderes. Al dir que en València, a l'endemà, se celebrava el dia nacional valencià, afegí que per este motiu s'havien fet dos manifestacions: una demanant «*la bandera con azul*» i atra «*la bandera sin azul*». Millons d'espanyols, no coneixent la realitat valenciana, pensarien que els valencians som faves. Pero si haguera dit que les manifestacions demanaven: una la bandera valenciana i atra la bandera catalana, millons d'espanyols nos haurien donat la raó als valencianistes.

Advertim a l'alcalde de la capital del Regne de València que, encara que per sa joventut ho ignore, hi ha una «Acadèmia de Cultura Valenciana» que acaba de publicar l'ortografia de la llengua valenciana. I nos estranya que no sàpia que ni el castellà, ni el català, ni el vasc, ni el galléc, ni ninguna llengua estrangera, no s'orienten per ningun institut ni càtedra universitaria, sinó per les respectives acadèmies, que en Catalunya li diuen Institut d'Estudis Catalans.

Max Aub, Azaña i els catalans

Per Josèp Boronàt Gisbèrt

Una col·lectivitat no's medix, ni pot justificar-se, examinant els actes individuals, naturalment molt variats, dels seus components, u per u.

Pero si que's pot i deu de fer-se per l'observació de les persones que destaquen, les que's fan de notar i tenen ampla resonància en la tal col·lectivitat, especialment quan no son rebujats per ella, ans al contrari son sostinguts, abrigats i encorajats per cada u dels seus membres en termes generals.

En estes circumstàncies, pot atribuir-se al gentilici —'catalans', per eixemple—, accions i responsabilitats, virtuts o baixees que, donant-se en general, pot ser no's presenten en el cas concret d'una persona determinada. Ara be, este fet no desvirtua ni li lleva força al juí que's fa o pot fer-se sobre la totalitat genèrica.

Posades estes premisses, crec interessant indagar quina es la visió o el juí que hagen pogut donar dels catalans, que ara demostren volèr estendre son domini en terres mai catalanes, un novel·lista i un polític. Es possible que'ns donaren llum per a comprendre, no sòlament la fonda diferència entre valencians i catalans, sinó també, i especialment, la causa eficient de l'estat malaurat que s'ha produït en el Regne de València. Pregunte a un novel·lista i a un polític per a que el punt de vista de cadascú siga distint, i al temps, complementari.

Els novel·listes, poetes, i en general els escriptors literaris, son els qui, per la seua sensibilitat per damunt del comú de les gents, capten tot allò que, de modo impalpable, configura la realitat humana i la concretisa.

L'escriptor al qui acudixc per a aguar, mirant a través dels seus ulls, es MAX AUB. Des de molt chicotét vixqué en València, encara que havia naixcut en París. I en València passà la seua joventut i feu sos estudis, obrint en ella els ulls a la cultura, orientant-se vers la litera-

tura. Més tart residirà en Madrit, adherint-se al vanguardisme literari. Exiliat des de la guerra, morí en Mexic l'any 1972. Son notables les numerososes manifestacions literàries fruit de la seua intensa activitat: antologia, miscelània, ensàig, novela, narracions, poesia, articles, recorts, teatre, pintura...

En MAX AUB destaca, des de ses primeres obres, un cordial sentit humà, ple d'agudea i carregat d'ironia i penetració psicològica. Una mostra impressionant de la seua observació aguda i precisa l'he llegida en la primera de les obres que formen la seua trilogia novelesca sobre la guerra espanyola, "*Campo cerrado*" (México 1943, p. 84) que brinde ací per a que ho pugua apreciar qui no l'ha llegida:

"Lo que le gusta a Rafael es el toro: más, si zaino y bien encornado: las orejas pequeñas y vivas, el morrillo vedijoso y de bulto, negro collado, la cola bien cerdosa hasta las arenas, sin lengua, removiendo los aires con el solo resoplo, la testuz rizada, la mirada fija, el arranque bárbaro, oscuro, de una vez; divina majestad y luz, el aire hecho trizas. Y el torero de estatura mediana, quieto, esperando; dándole a los brazos lo que es de los brazos: salida; a los puños, lo que es de los vientos: gracia; a la cintura lo que es del agua: desliz; a las piernas, lo que es de la piedra: quietud."

Després de llegir esta descripció, vaig recordar una atra de la mateixa novela, en pàgines anteriors. Confiat en que també es encertada i exacta, i com lo important en este cas son les idees, no l'estil, m'atrevíxc a transcriure'l en valencià:

"¿Com son els catalans? Es gent lligada, es diu als pocs dies el nostre fadrí, replantada en el seu fem, abonada per son matéix humor, irrigada per sa pròpia llengua, més donada als diners que a la seua honra, i molt pagats d'esta última. No hi ha gran descobriment, gran gesta,

gran metro, gran poema, gran pont, religió, pintura, batalla o banya que no tinga son català al cantó; ni filosof com Lull, ni poeta com Maragall, ni general com el comte de Reus, ni aeri com el de Monserrat, ni exposició com la seua, ni llonganissa com la de Vich, ni botifarra com la de Garriga, ni music com Albènic. Tot açò ho sabia Rafaël als huit dies d'haver-se col·locat, per l'afany proselitista i pedagògic d'u dels empleats, secretari d'una entitat turística catalanista i tamboriner d'una cobla molt principal. I deprén que no hi ha aigua com la de Canaletas, ni Vichy com el català: Enric Borràs el millor actor, Margarita Xirgu la millor actriu i Terra Baixa el summum. Rafaël escolta i calla. No acaba de creure-s'ho tot, pero s'alegra d'haver caigut en país de tan bones prendes (p. 49).

Paragraf redó, ben acabat, carregat d'ironia i de penetració psicològica. Rafaël López Serador, el personatge de la novela, no acabava de creure-s'ho tot. En els nostres dies, hi ha valencians que si que s'ho han cregut. I ara fan en el Regne de València l'ofici de tamboriners d'un òmnium molt cultural. Bona tamborinada...

Des d'un altre angle de visió, crec convenient escoltar a un polític, destacat per son destacat protagonisme, pero principalment per la inteli-

MAX AUB

gent i amarga lucidea dels seus juins, MANUEL AZAÑA. En les *"Memorias políticas y de guerra"*, escrites dia a dia, durant la guerra, sent president de la República Espanyola, quan la seua residència era "La Pobleta", prop de València, podem llegir:

31 maig 1937. "Que per moltes i molt enormes i escandaloses que hagen segut les proves d'insolidaritat i desafecte, d'hostilitat, de "chantagisme" que la política catalana d'estos mesos

MANUEL AZAÑA

ha donat front al Govern de la República..." (p. 58). "El major obstacle per a l'acció del Govern serà la política tortuosa dels homens de la Generalitat; (...) Ara posaran mil trampes i estaran encauats en espera d'una ocasió." (pàgina 59).

3 juliol 1937. "Pi i Suñer, alcalde nominat de Barcelona... es u dels pocs polítics catalans en qui's podia parlar nòblement." Més avant, dirigint-se a Piu, diu: "...en el fondo, hi ha sempre una camaraderia entre catalans, en virtut de la qual mai es barallen uns én altres seriósament" (p. 121-122).

28 juliol 1937. "La carta (de Companys) es un síntoma. Repetidament li he dit al President del Consell i al Govern en ple que les gents de la Generalitat..., tractarien de moure un conflicte, en quant trobaren un pretext per a parlar de la catalanitat ofesa, o de les llibertats chafigades, etcètera, etcètera, etcètera, i una ocasió propícia." "Lo millor dels polítics catalans es no tractar-los". (p. 173-174).

9 agost 1937. "El President del Consell, recent aplegat de Barcelona, anà a contar-me les seues conversacions én aquells senyors. La impressió de Negrín es desagradable. Moltes queixes d'ells per coses menudes. Impossibilitat de concertar res formal. Embolics, paraules, falsia" (p. 213).

13 agost 1937. "A Companys i altres se'ls

acaba l'estúpida comèdia de que les terres aragoneses les havia conquistades Catalunya, per a 'la gran Catalunya'" (p. 218).

10 setembre 1937. "Estes línies em fan recordar algunes atres circumstàncies d'aquella desbaratada expedició naixcuda de la tartarinenca vanitat, petulància i desvariant ambició d'alguns polítics barcelonesos." "Alguns, en Barcelona, havien per lo vist decidit aprofitar l'ocasió per a constituir la 'Gran Catalunya', sometent les atres províncies voreres. Vullgueren 'conquistar' Aragó. També les Balears. Bayo em telegrafiaava tots els dies contant-me els progressos de l'expedició que havia mamprés 'per orde de la Generalitat de Catalunya'. En atres comunicats se dia que conquistava les Balears per a Catalunya. Quan desembarcà en Mallorca, demanà a Barcelona cent banderes catalanes (...). Megalomania i egoisme" (p. 269-270).

19 setembre 1937. "Des d'usurpar-me (i al Govern de la República, én qui'l compartíxc) el dret d'indúlt, per avall, no s'han privat de cap de transgressió, de cap d'invasió de funcions. Assaltaren la frontera, les aduanes, el Banc d'Espanya, ...vullgueren conquistar Aragó, decretaren l'insensata expedició a Balears, per a constituir la gran Catalunya, de Prat de la Ribera" (p. 291). "Per lo vist, es més facil fer una llei, encara que siga l'Estatút, capaç de satisfér les aspiracions de Catalunya, que arrancar la rail psicològica del recèl, de la desconfiança, de les emulacions vicioses i, sobre tot, la rail

d'eixe sentiment depriment de poble incomprés i vexat, que ostenten alguns de vostés (li diu a Pi i Suñer). Én el temperament que tinc, si yo fora català, eixe sentiment m'avergonyaria" (p. 296).

20 setembre 1937. "Prieto ... a Pi i Suñer li ha soltat açò: 'Mire vosté: yo soc d'una franquea brutàl. Tot lo que passa en Catalunya prové de que estan vostés governats per un malàlt, com Companys, i per dos miserables canalles com Tarradellas i Comorera'. Son incapaços d'una acció noble, em diu" (p. 299).

20 octubre 1937. "Els catalans li han indicat (a Negrín) que, una volta el govèrn en Barcelona podria fer-se una modificació, reduint-se el número de consellers de la Generalitat i augmentant-se el dels ministres catalans en el Govern de la República. '¿Ho veu vosté? —li dic a Negrín—. Ya ixen les combinacions. Son com l'edra. Se li'n pujaran a vosté per les cames, fins embolcar-lo'" (p. 333).

Seria interessant subrallar els adjectius que'ls aplica Azaña, home i polític per a qui "escriure no era distanciar-se de la realitat, sinó més be lo contrari: era aprehendre-la per a poder transformar-la".

Un novel·lista i un polític, én sos punts de vista, poden ser el començ i el nucli d'una reflexió personal dels valencians. Per a evitar, de totes totes, que l'edra que està ya pujant-se'n per les cames, no'ns embolquen i ofeguen del tot.

D O L Ç O S

Giner

TORTADES I TRUFES I NATA
ENSAIMADES
CROASANTS - BRIOTS
COCA D'AIRE
CARAMELOS - BOMBONS

Calvo Sotelo, 13 - Telefon 288 13 65

Av. J. Antonio, 22 - Telefon 288 22 01

X À T I V A

estudis j. a. vidal - foto industrial

ESTUDIS I OFICINES

Ctra. Reàl de Madrí, Km. 234 - Tels. 156 04 54 - 156 04 58 - ALBAL (València)

Un destarifo televisíu: "La Barraca"

Per
J. L. León Roca

No esperavem tal "esperpento". Creem que el relàt net i violent de "La Barraca" seria suficient —i encara ne sobraria— per a acreditar-la com a una de les millors noveles de la narrativa espanyola. No ha segút així. Mans desmanyades, ments carrinclones, voluntats esmarrades per no dir ignorants, han entràt a sac en les pàgines de la novela i han arribàt a fer, én el major entusiasme, la bírria mes gran que un gioniste i un director poden fer mancomunàdament. U només no haguera segút capaç d'engendrar un relàt tan avorrit.

Per força, he d'eixir en defensa d'una novela que ha donàt la volta al mon i ha segút traduïda a quasi tots els idiomes. Dic per força, perquè més d'u m'ha preguntàt: "I Blasco Ibáñez 'ha fet una 'cosa' tan roïn?" No, Blasco Ibáñez no feu una novela roïn. Han segút gioniste i director els que s'han acreditat com a ineptes adaptadors i directors. Perquè lo que han fet no ha segút atra cosa que lo que pot fer un mal pintor de fira al copiar un quadro de Velázquez, per eixemple. La còpia ha segút funesta i el resultat irritant.

Per a acostar-se a tocar un obra reputada com a obra mestra, s'han de tindre els dits d'un artiste, l'espírit d'un home sensible i les llums, o la inteligència, d'un vertadér creador. Si no es així, ix lo que ha eixit: un destarifo mostruós.

La narració literària —que es la mes curta de Blasco Ibáñez— te el dinamisme i l'agilitat de qui sap contar én les menors paraules un succeït, perquè sap que no es licit recrear-se en una fàbula tan tràgica com escassa de pietat. Açò ho sabia Blasco Ibáñez, pero ho ignoraven els senyors de la TVE. De la mateixa for-

ma que Cervantes sabia que fent la novela més llarga, donava solaç als lectors contant minuciosament les "andanzas de D. Quijote" i sentí fidél interpret dels dialects entre este i Sancho Panza.

¡Els dialects! ¿Per qué s'obstinaren en fer de tots els personages de "La Barraca" uns sempiterns charradors? ¿Per qué s'inventaren escenes absurdes, personages ridiculs que no feren mes que allargar, allargar una narració que eixigia la brevetat?

No val la pena. Si mereixquera un estudi critic este destarifo televisíu, tindriem que senyalar una volta mes la incapacitat del guioniste per a trasladar l'espírit de la novela a la pantalla menuda. Per a això es requerix que'l copiste siga un artiste. I el guioniste no ho es. Lo matéix passa én el director, que de ser vertadèrament sensible a l'art, haguera pogút fer én la màquina un vertadér poema. Pero no ha segút així.

Lo unic que a mi m'interessa es tranquilisar a eixes persones que ya dubtaven de la capacitat creadora de Blasco Ibáñez. I ho faç én paraules d'un critic d'aquél temps, de 1898:

"La Barraca es la novela mes perfecta de Blasco Ibáñez com a obra poemàtica, de conjunt. Sent l'obra major de Blasco Ibáñez, la mes poemàtica, la mes novelesca, ensenya molt a sers ineptes incapaços de crear-la. Es 'La Barraca' una novela de tècnica perfecta, apretada en l'argument, acabada en els personages, culminant en l'expressió dramàtica: per això està conceptuada com la millor de ses noveles."

Exàctament, tot lo contrari de la versió de la tele.

Acadèmia HISPANIA

*Peritage mercantil
Oposicions a Bancs i a Caixes d'Aforros
Comèrç i secretariàt*

Carrér Vallier, 1 G A N D I A

IMCOYMA, S. L.

Impermeabilisants - Construccions i materials

Carrér València - Tel 282 03 11 TAVERNES DE VALLDIGNA (València)

Agrupació Valencianista de l'Horta de Massanassa

*Saluda a la Revista MURTA i a tots
els seus lectors*

¡AMUNT, VALENCIANS!

Pel seu interès en l'aspecte del bilingüisme valencià, reproduïm est articul publicat en "Jornada" el 6 de març de 1975.

ELS VALENCIANS CHURROS

Per Miquèl Adlèrt Noguèrol

Valencians churros, on valencià es el substantiu i churro l'adjectiu, i no (sense *calambour*) churros valencians, on el substantiu es churro i l'adjectiu valencià. No tots els valencians no valencianofons son pròpiament churros, pero generalisaré així per a no especificar cada vegada, a mes que es per antonomàsia com diuen als valencians que no parlen la llengua valenciana.

Soc mig churro, a molta honra, puix que mon pare era churro, de Sogòrb, on, durant els primers vintiquatre anys de ma vida, he passat cada any tres o quatre mesos, i conéc a la perfecció la comarca i ses gents, així com comarques i gents de la Serrania i el Racó d'Ademús per haver estat nou anys i mig en Chelva per motiu professional. No crec que diferixquen molt les gents de les atres comarques churres (que només conéc de visita) en valencianitat.

Explicat l'amor que com a meues tinc a les terres churres. I que les defenga contra

l'indigne intent del pancatalanisme de marginar-les i, com aparéix en els mapes dels «*Països Catalans*», fer én elles la segregació del 38'54 per 100 del Regne de València; que én Requena-Utiel puja al 42'52 per 100. Es un absurt en tots els sentits, que no pot consentir-se ni per valencianofons ni per churros, que en tota la història valenciana han segút igual que els primers; i com a simbol de permanència el prelàt de la diòcesis oriolana es churro, de Xèrica. Perqué no ha hagút mai discriminació. I els churros han segút i son i s'han sentít i se senten valencians. I abans de seguir, en una concessió a l'humor, advertiré que'l meu interés es per la integritat del Regne de València, i no personal. Per tant (i va de broma), com als churrofobs agrada la fantasia, quan tenen tanta imaginació que veuen una discriminació, supongam la desenfrenada utopia de que el pancatalanisme ha aconsegút el «País Valencià» lliure de no «catalanófans», per la segregació dels churros. No m'afectaria personalment per a seguir sent valencià i valencianofon, perqué mig churro que soc de pare churro, pel *jus sanguinis*, optaria per ser churro i, al crit de «Vixquen els churros que son els meus», seguiria sent valencià, puix que els churros i ses terres seguirien sent del Regne de València.

He comprovat a manta, a cada moment, la valencianitat dels churros que han donat sempre bones mostres d'ella. Ben recent es la protesta del Racó d'Ademús, alegant que son valencians de sempre, quan es pensà passar-lo a Teròl. I recorrent en una ocasió la Serrania, tots eren a preguntar-me, indignats i fent afirmació de valencians: *¿quièn es ese Fuster que dice que no somos valencianos?* Estàt d'ànim que a la següent assamblea de Cronistes del

Nos hem recordat d'allò de que alguna vegada s'adormia Homér. Perqué al dir Sanchis Guarnér que l'oposició valenciana a la catalanisació «*es allò que hom pot definir com el 'complex de criollisme'*», o creu que els estats americans han de tornar a ser de les potències europees, o, si no creu açò, es que reconéix el dret de València a la independència respecte a Catalunya.

Regne de València, replegà l'alcalde d'Ares d'Alpont, Bernardí Alba, en una apassionada declaració de valencianitat.

La valencianitat no està en l'idioma, i molts dels que juguen al «País Valencià» ho saben. Sense parlar valencià els churros son valencians; com els de la Ribera o de la Plana que no parlen valencià, son valencians. I ni els churros ni els valencianofons son d'atres països que, respectivament, parlen llengües paregudes, sinó valencians; del Regne de València. La diferència de llengua no ha produït mai marginació, ni incomprensió. Uns i atres valencians nos hem entés sempre perfectament en un bilingüisme passiu del que done testimoni per la meua llarga estança en terres churres, on entenen el valencià i alguns, millor o pijor, saben parlar-lo.

El bilingüisme sempre ha existit en el Regne de València com a característica seua. Açò ho obliden els churrofobs i per això els hi ha que, en parlar d'una castellanisació llingüística del Regne de València («País Valencià» diuen ells), troben ràpida la desvalencianisació davant una llengua «extranya», i la interpreten

de manera despectiva i pijorativa per als valencians. La seua churrofòbia no veu que no era llengua «extranya» en el Regne de València on existia *ab initio* per la constant del bilingüisme valencià. Clar que els churrofobs, com a pancatalanistes, no son valencians, puix que renunciem a tan noble condició.

Una prova d'inexistència de discriminació son els matrimonis mixts. ¿Qui sap d'algú, dificultat per motiu de ser churro o churra u dels dos? Mai no s'ha pensat açò. Per això, ¿quants valencianofons «tenim» ascendència churra i quant churros la tenen valencianofona? Moltíssims mes dels que es puga pensar. Sense examinar els llibres dels Registres Civils (ho he fet) que només tenen un sigle, basta adonar-se dels llinages d'uns i atres valencians per a comprovar-ho.

Es simbolic que, per estar quasi tots els rebalsos valencians en terra de churros, al ser ells els custodis de l'aigua que les hortes del pla necessiten, son cooperadors a la riquesa agrícola valenciana, al tindre la seua clau en eixos rius que, en la unió d'uns i atres valencians, son el costellàm del Regne de València.

FABRICA DE MOBLES TAPISSATS

Lluís Blanch Juan

especialitat en mobles per a «pubs»

Carrér Comtes de Trigona, 74

Telefon 156 07 52

MASSANASSA (València)

la clau

LA SEUA AGENCIA INMOBILIARIA
LI OFERIX EN VENDA I LLOGUER:

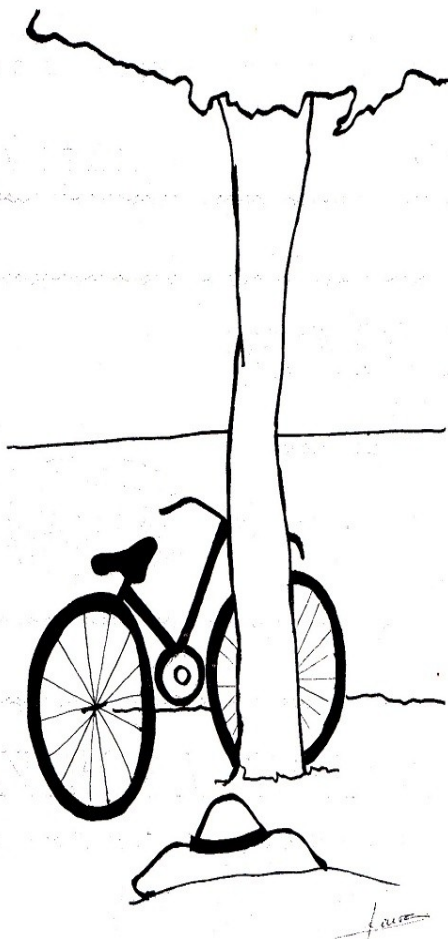
- * PISOS
- * APARTAMENTS
- * BAIXOS COMERCIALS
- * LOCALS D'OFICINES
- * SOLARS

En Pascual y Genís, 10, 5.º

s.i.r.p. Telefon 321 42 95

VALÈNCIA-2

AHIR, AMÍC

Com un ensomi ho recorde
llunt, passat, etèrn.

Primaveres
de dies molt grisos
i hores d'un ya inténs
que passen i no s'obliden mai.

Fon la nit que's revelava
cobrint el cel de llampecs
de llums impossibles.
Només el silenci
nos unia
en aquell moment d'eternitat
on tu i yo i yo i tu
erem vida.

I feres renaixer
dins de mi
un sentiment diferent,
omplint-me d'ansietat
i de ganes de volér.

Pressentia un fals desig
i sentia
com un foc que m'oprimia
prohibint-me les paraules
i cremant
les ilusions.

Hui, com un ensomi,
et recorde fals,
llunt, indiferent.

LAURA GARCIA

OPCEPAC, S. L.

**URBANISME
ARQUITECTURA
INGENIERIA**

Germanies, 24

Telefons 287 22 42, 287 40 26 i 287 35 19

GANDIA

Dolços CAMPOS

ESPECIALITATS EN
ANOUS FONDAN - ARNADI - MERENGUES DE CAFÉ

Avda. José Antonio, 40 - Telefon 288 19 60

XÀTIVA

LAS DELICIAS

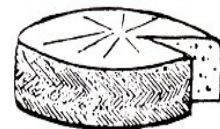
CAFETERIA - CHARCUTERIA

Especialitat en **charcuteria** selecta, aperitius casers
i mariscs variats

Avda. J. Antonio, 42 i 44

Telefon 288 12 21

XÀTIVA

GRAND STYLE RAMON ESCRIVA

Bolsos de pell de cocodril, de fardacho, de serp.
de **Box-Calf Leather**, d'Ant, de palles italianes.
Correges. Guants senyora i cavallers. Articul
de viage d'alta qualitat. Maletes de pell i fibra

Bolsos de **skai**, boga, ràfia, Tauro, Plastic, Vim
Carteres colegiàl i cavallér
Sombreros de senyora i cavallér
Cabassos compra i per a la playa.

Juan Andrés, 16 - Tel. 287 21 07 - **GANDIA** - Plaça Caudillo, 14 - Tel. 287 21 07

VALÈNCIA COMMEMORA EL CINQUANTENARI DE LES EXCAVACIONS ARQUEOLÒGIQUES

Per Josèp Aparicio Pérez

EN LA COVA DEL PAPPALLÓ (GANDIA)

Cap a la dècada dels anys setanta del segle passat, D. Joàn Vilanova i Piera, gran geolèc-paleontolèc valencià, al qui se li pot considerar com a pare de la Prehistòria espanyola, i precursor de l'Escola Valenciana d'Arqueologia de tant prestigi mundial gràcies a la labor de sos maxims representants en l'actualitat, Domenec Fletcher Valls i Julià San Valero Aparisi, visitava per primera volta en interès arqueològic una atrayent cavitat que s'obri a l'est en la costera meridional del Monduber, dins del terme municipal de Gandia, molt pròxima al llogarèt de La Drova, ya en terme de Barig. L'exploració que realisà, junt als resultats d'una llaugera prospecció, li permeteren arregar un chicotèt lot de materials arqueològics que evidenciaren la possible importància de son replé sedimentari.

Uns quaranta anys després la cavitat fon visitada pel clergue H. Breuil, famós arqueolèc francès al qui se considera Pare de la Prehistòria francesa, sense dubte atrèt per les notes que a proposit de la cavitat publicara Vilanova; l'exploració permeté a Breuil reunir un lot d'objectes que considerà de tanta importància que l'impulsaren a sollicitar permís per a sa excavació, projecte que interrompé la Primera Guerra Mundial.

Posteriorment, la cavitat fon visitada pel P. Leandre Calvo, el qual informà favorablement a D. Isidre Ballestér Tormo, qui, valorant tots els antecedents es percatà de sa importància, i en 1929, als dos anys de fundat per ell matéix el Servici d'Investigació Prehistòrica de la Diputació de València, sollicità i obtingué el corresponent permís d'excavació a son nom, d'ací que enguany s'hagen complt els cinquanta anys de l'inici de les excavacions, que han

segút de tanta transcendència per al coneiximent de la prehistòria valenciana, peninsular i europea que justifiquen de sobra sa commemoració.

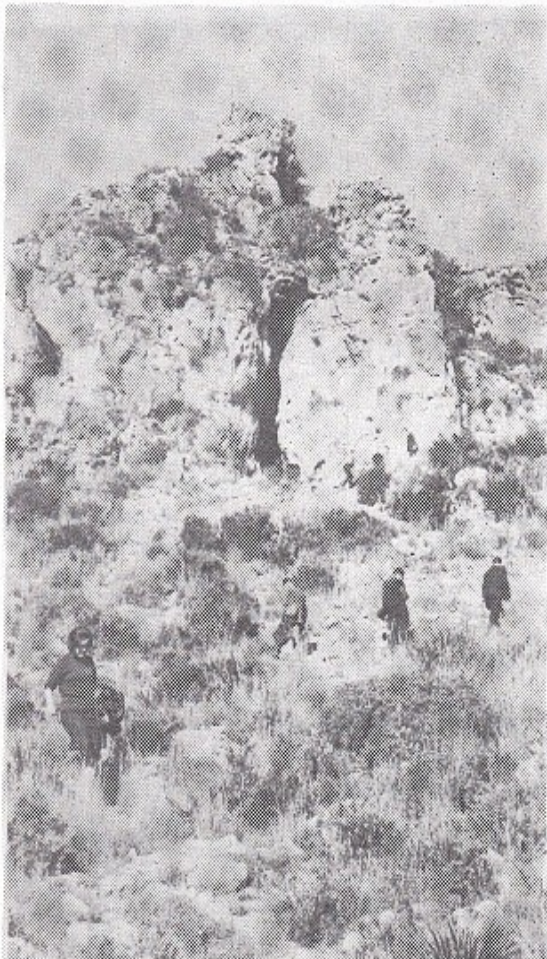
D. Isidre Ballestér posà al front dels treballs a D. Lluís Pericòt Garcia, per aquell temps jove catedratic gironí incorporat a la universitat valenciana aquella mateixa primavera d'hivèrn, i son obit, fa un any exactament, ha coincidit en la commemoració. També estigueren al front dels treballs els arqueolècs valencians D. Marià Jornét i D. Gonçal Viñes.

L'excavació del Pappalló trastornà de tal manera les estructuracions i les concepcions històriques (prehistòriques) de l'època, que dins de la prehistòria europea, per lo que respecta al Paleolític Superior, pot i deu parlar-se de lo anterior i posterior al Pappalló, com a fita determinant de l'estat del nostre coneiximent sobre tretzemil anys de la Història d'Europa en anterioritat o posterioritat al Pappalló, i encara que els efectes no foren instantanis, ya que'ls mitigà i difuminà tant la nostra Guerra Civil com la posterior mundial, causaren tal revulsió i commoció que encara duren els seus efectes, devent realisar-se una nova estructuració industrial i sobre tot artística per mig de les dades suministrades per esta singular i única cavitat valenciana, els materials i conjunts industrials de la qual encara son objecte de profunts estudis i de discussió i controvèrsies complexes.

Sense temor a equivocar-nos, i sense necessitat de falses modèsties, els valencians podem dir en orgúll que aproximadament a mig camí entre el Cènia i el Segura es troba el principal yacimiento arqueològic de la Península Ibèrica pertanyent al Paleolític Superior, i u dels mes importants d'Europa, lo qual es una mostra mes de la genialitat del Poble Valencià i

de l'originalitat i força de sa cultura, lo que li permét una diferenciació rotunda i terminant en la dels altres pobles que la rodegen.

Conscient d'esta importància l'Ajuntament de Gandia impulsà la commemoració, secundat immediatament pel S.I.P. de nostra Diputació

Cova del Parpalló

Provincial. Enric Peris Vidàl, vicepresident de la Diputació de València i concejal ponent de cultura de l'Ajuntament de Gandia porta a cap l'organització dels actes que's celebraren el dia 3 d'octubre, coincidents en la Fira i Festes de la ciutat, i que tingueren com a marc la mateixa Cova del Parpalló.

S'iniciaren repartint un llibret informatiu sobre la cavitat, elaborat pel director del S.I.P., Domenec Fletcher Valls i altres membres del mateix, per a seguidament autorisats i invitats visitar la cavitat, on se realisaren parlaments pel vicepresident de la Diputació; alcaldes de

Gandia i de Barig; José M. Fullola Pericòt, net de D. Lluís Pericòt, la figura i personalitat del qual fon sentidament evocada, tancant l'acte Domenec Fletcher, qui tornà a recordar a D. Lluís, per qui tots els arqueòlegs valencians sentiem un afecte especial, així com a D. Isidre Ballestér, la desbordant personalitat i coneiximents del qual sentaren fermes bases per a la sòlida estructura de l'aparat investigador actual.

Al final de l'acte, l'alcalde de Gandia sorprengué gràtament a la concurrència al notificar la cessió, per l'empresa propietària, de la cova i terres confinants dins d'un radi de 100 metres, en el fi de protegir-la i acondicionar-la convenientment, per a lo qual s'elabora el corresponent projecte pels servicis tècnics de la Diputació. D'esta manera un nou yacimiento arqueològic valencià, en este cas el principal, quedarà salvat de qualsevol atropellament i dignament acondicionat, passant a engrossir la llista dels ja protegits, que passen de vint, i que coliquen a València al cap de les províncies espanyoles obstinades en la protecció de son patrimoni arqueològic.

Per la vesprada, i després del dinar ofert als assistents per l'Ajuntament de Barig, l'alcalde del qual participà activament i sentidament en els actes, es visità un singular edifici situat en Marxuquera, parage del terme municipal de Gandia, on per part d'Enric Peris i de Ricart Avellán, el segon diputat ponent de Cultura, que assistí també a la commemoració, s'interessaren vivament per la seua salvació i demanaren a Guillelm Stuyk, arquitecte de la Diputació, la iniciació dels tramits per a son rescat.

La visita al Museu de Gandia, a on forem acompanyats per J. Camarena, V. Gurra i A. Sancho, gandians que tant han realitzat arqueològicament, i realisen en l'actualitat col·laborant en els equips tècnics professionals que des de 1975 han somés a La Safor a intenses investigacions d'acòrt en sa importància, posà fi als brillants actes.

FERRERIA

DOMENECH

BATERIA DE CUINA - ARTICULS DE LA LLAR

Josèp Domenech

C. Major, 59 - Telefons 287 11 56 i 287 15 06 - GANDIA

Mes sobre el terme "país"

Per Joàn Ferrando Badia

Catedràtic de Teoria de l'Estat i Dret Constitucional

Continuant el meu article publicat en MURTA del mes passat, puc dir que, certament, el Reial Decret-Llei, al que'm referia, a l'entrar en vigor la Constitució ha quedat implícitament modificat perquè al ser una norma de categoria inferior —com ya vaig indicar— no pot estar en contra de la Constitució; l'expressió de "país valencià" i d'acòrt é'n lo que diu la Constitució, es anticonstitucional. I els "dits" demòcrates —que lo primér que haurien de fer es respectar l'esperit i la lletra de la Constitució— haurien de marginar el seu us. En cas que no es fera així, se podrà recórrer al Tribunal Constitucional, ya que una de ses competències es declarar l'anticonstitucionalitat d'una "disposició normativa" (vid. art. 151, 1, ap. a). Per atra part, este tema m'està donant peu a que yo me plantege una atra qüestió, perquè es un tema molt greu: a saber, l'abús del mandat representatiu. Quan el Poble valencià va elegir els seus diputats i senadors, certament no'ls coneixia; certament no sabia "quins eren quins", perquè si ho haguera sabut mes d'u no haguera votat. En pura doctrina de mandat representatiu un mandatari ha de ser lleal als que, en son dia, l'elegiren. I no ha segut així o ¿es que'l Poble valencià ha segut consultat pels seus representants en el moment de ser batejat com a "país"? ¿Es que'l Poble valencià ha segut consultat per a que l'imponguen la "bandera catalana"? ¿Es que'ls nous mandatari's d'este Poble, quan les eleccions, manifestaren les seues intencions despersonalisadores del Regne de València? ¡No! I això es un abús de confiança. ¿Quines deurién ser les conseqüències de l'actitut dels representants del Poble valencià? Cert que no podrien ser conseqüències punitives; pero el poble te —i hauria d'exercir-lo— un procediment: la no "reelecció". Per tant, quan se presenten atres eleccions municipals o legislatives, estic segur que'l Poble valencià —que afortunadament està conscienciat, i molt, i s'està

conscienciant de que es VALENCIA i que no vol ser català ni madrileny— sabrà quina actitut política-electoral adoptar. Pot ser que algú dubte que s'està conscienciant el Poble valencià. Puix heus ací un fet (al marge de les manifestacions del 5 de juny del 78 i del 12 de maig del 79 i de la proliferació de Senyeres per tot el Regne de València): en un poble en el que abans no's qüestionava ni's discutia, ni's plantejava ni s'irritava per res ni per ningú (yo he vist ballar sardanes i cantar "Els Segadors" davant de l'estàtua del Rei Don Jaume i, damunt, passaven la bosseta per a pagar als que tocaven la música i se'ls donaven diners). ¿Per qué no se fa ara? Perqué s'han trabucat els papers. O siga que certament València s'està conscienciant de sa pròpia identitat històrica i cultural. Crec que, com a conseqüència de sa conscienciació, el Poble valencià, en futures eleccions, sabrà lo que li convé o no li convé i triarà en conseqüència.

La personalitat valenciana, l'autonomia i l'Estatut

Puix be; partint d'eixe fet soci-polític diferencial que cada quadrant hispanic —en el nostre cas, la nacionalitat valenciana— tanca, es per lo que la Constitució "no concede graciosamente" el dret a l'autonomia a estes comunitats culturalment diferenciades, sinó que (i hem de subrallar-ho) se limita a "reconeixer" un "dret" insit propi natural..., de les mateixes. Pero este dret a l'autonomia de les comunitats en qüestió, ¿per a qué es? ¿Per a qué servix? L'autonomia o capacitat que tenen alguns grups socials "territorials" (en el nostre cas, les nacionalitats i regions) per a auto-organisar-se jurídicament, de donar-se un dret propi (respectant sempre l'"única Constitución estatal"), ho es per a potenciar, desenrollar i proyectar cap al futur "el fet diferencial" matéix que ha llogi-

timat que esta o aquella comunitat tinga "un dret a l'autogovern" que la Constitució s'ha vist obligada a reconeixer. En conseqüència, l'autonomia es un mig per a que, per exemple la nacionalitat valenciana, se potencie, creixca se desenrolle i se projecte; pero no deu ni pot servir per a destruir aquella colectivitat per a la qual es. L'autonomia "es" per al Regne de València (si volem utilisar la terminologia que prescriu l'art. 147, ap. 2. a, de la Constitució), o per a la Nacionalitat valenciana (si desigém acollir-nos a l'art. 2.º de la ya citada Constitució) i no viceversa. La futura autonomia valenciana no està concebuda én un dret per a destruir la personalitat cultural bimilenària del Poble valencià, especialment la decantada des del Regne arap —788— fins els nostres dies, ¡passant per la Segona República! Esta ve sent negada directament o indirectament. I així alguns valencians..., i atres pocs catalans paréix que conceben l'autonomia en sentít contrari al ací exposat, ya que permeten —sense dir esta boca es meua, sinó que a voltes fan tot lo contrari— que se diga, o s'escriga o s'ensenyi, en escolles i universitats, el que la Dama d'Elig pertàny a la cultura ibèrica catalana, i etc., i molts et-

cèteres..., i ¡barbaritat científica major! que, partint de l'equivocada identificació de cultura i llenguage, afirmen que nostra diferenciada cultura també es catalana.

En síntesis, l'autonomia valenciana, que es consubstancià a la democràcia, no pot ser —ni serà (mentres hi haja un valencià que preferisca viure de peu que de genolls davant de Madrid o de Catalunya, vullc dir com un esclau), un instrument per a convertir-nos en un "país" integrant dels "Països Catalans", dirigits i governats pel mai (en el marc de la Corona d'Aragó) històricament existent "Principat" de Catalunya (ya hem exposat que'l terme "país" te una significació mérament geogràfica, territorial, etcètera, i, a més d'anticonstitucional, es contrari a la història valenciana). ¡Si l'autonomia ha de servir per a desfèr la personalitat radicalment diferenciada de València, tant en la seua dimensió castellana-parlant (Cheste, Chiva, Buñol, Requena, Utiel, Villena, etc.) com en la valenciana-parlant, ningún bon valencià la deu desijar. Seria com "renegar" dels seus pares.

Dia Sant Tomàs d'Aquino, en son Tractat de Virtuts, que'l patriotisme es un deure implícit en el quart precepte del Decalec. "Honraràs als teus pares, honraràs la teua Pàtria" dia l'aquitanenc. Tindre un comportament contrari seria (a mes d'un pecat, religiósament parlant, dirien els creents) un pecat polític. Seria ser un mal ciutadà, un antidemòcrata; perquè qui no sap servir —o no vol— a la seua Pàtria, difícilment ho farà a atres comunitats majors, siguen Espanya o Europa, etc. Ser ciutadà es ser demòcrata. I ser lo u i lo atre es participar activament en la potenciació i proyecció en la vida pública del grup o grups territorials en els que's troba insèrt. Qui no vullga tindre un comportament així, ya sap el calificatiu que meréix. ¡Qui puga entendre que entenga, diu l'Evangeli! ¡I perdo-ne'm el lector que estiga tan bíblic! A lo millor es degút a l'ambient creador per nostres autoritats municipals..., i també ¡clar! pel President del Consell i atres autoritats a l'"impondre-nos" una bandera que no es la del Regne o nacionalitat valenciana.

COLABORACIÓ

d'un

valencià-valencià

Amunt, Revista MURTA i tots els
seus lectors i col·laboradors

¡Quina veritat tan gran es això de que son perilloses les males companyies! El 9 d'octubre ho patiren les banderes valenciana i espanyola.

La música del Colege del Patriarca

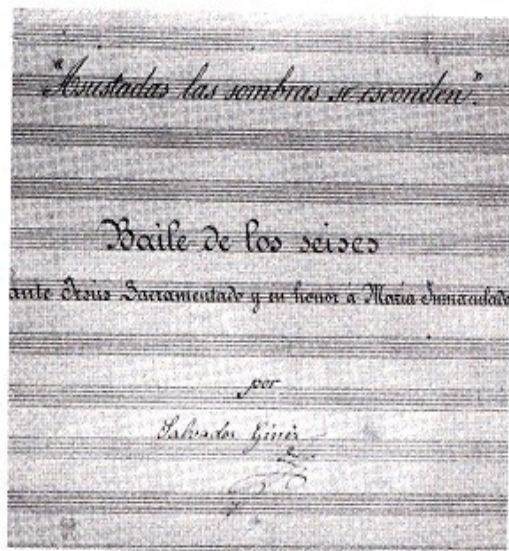
Per Josèp Climent

L'autentic titol d'est article seria "L'archiu de la Iglésia del Patriarca", pero com que est archiu te unes característiques ben determinades i molt distintes de lo que solen ser els archius musicals de totes les catedrals espanyoles, als que, en principi, podiem comparar-lo, he volgüt fer constar la diferència des del començament. En realitat, i buscant una frase que poguera marcar clàrament esta diferència, podriem dir que l'archiu musical del Patriarca es mes biblioteca que archiu.

Tots sabem que la Iglésia del Patriarca començà a funcionar els primers anys del segle XVII, concretament el dia 8 de febrer de 1604, én la processó que's feu de Catedral al Patriarca per a portar el Santíssim Sacrament a la nova Iglésia. Esta iglésia començà exactament al revés de com solen començar totes les iglésies o parròquies. Normalment la nova parròquia o iglésia va fent-se a poc a poc, una cosa darrere l'atra. La Iglésia del Patriarca començà én tota magnificència, com calia i corresponia a la iglésia personal de l'Arquebisbe, Patriarca i Virrei, i a la iglésia que ell matéix volia que fora eixemple per a les atres iglésies, la iglésia on ell matéix, Sant Joan de Ribera, posà tota la seua hisenda.

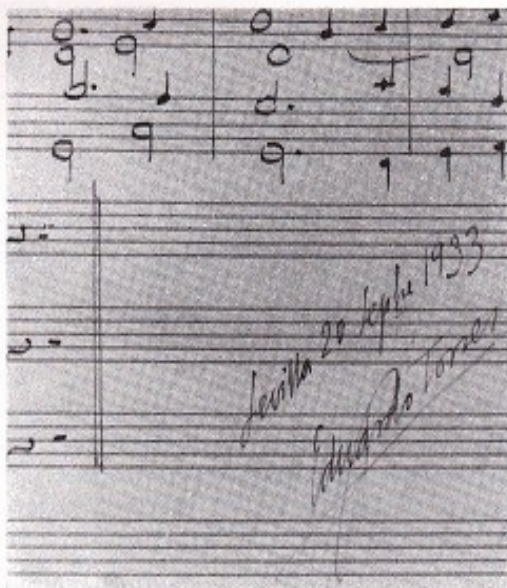
Calia que la nova iglésia començara també én tota magnificència musical. I el Sant buscà cantors i musics que tingueren coneiximents i experiència. S'emportà de la Seu a qui havia fet de mestre en moltes ocasions, a qui havia suplít, durant molts anys, les vacants del mestre de capella: Narcís Lleysa. Ell va ser l'encarregat de preparar la nova capella musical i de comprar, per tant, els materials que feren falta. Així, en l'archiu del Patriarca hi ha una gran colecció d'obres que no estan en cap d'atre lloc, atres que's troben en totes les catedrals espanyoles, com el llibre de Motets per a totes les festes de l'any de T.L. de Victòria, editat en Roma en l'any

1585, el de Misses de Guerrero, de 1582, el d'Alfons Lobo de 1602, el de Magnificats de S. Aguilera de 1617, d'Animuccia, Viadana, etc. Alguns d'ells no's troben tan fàcilment, com per eixemple les Villanesques de Guerrero que, si

no m'enrecorde mal, sols estan completes en est archiu. Totàl, una extraordinària colecció d'obres del segle XVI i començament del XVII que, de vegades, son eixemplars rars.

Així i tot, hi ha un gran buit. Es la falta d'obres d'alguns mestres del Colege. Del primer mestre, Narcís Lleysa, perquè en realitat era cantor i no compositor. D'atres mestres, perquè el Sr. Patriarca portava a la realitat pràctica allò de Sant Pau: "El qui no treballa, que no menje". I els mestres, menys uns quants, no solien fer-se vells en el Colege, sinó que solien buscar la manera d'anar-se'n a la Seu on tenien mes beneficis encara que no sempre foren de tipo economic. Hi ha molts mestres que se

n'anaren a la Seu. Citém només a Comes que dos vegades estigué en el Colege i les dos vegades acabà en la Seu, on últimament morí. La primera, quan es morí el Sant, de qui tenia bones proves d'afecte; la segona, quan els supe-

riors del Colege no volgueren donar-li el matéix tracte que li donaren a Narcís Lleusa qui, segons carta del matéix Comes, no's podia comparar "ab la meua persona".

Estes eixides dels mestres sempre portaven aparellades una minva del repertori. Els mestres s'emportaven les seues composicions. D'alguns d'estos mestres queden molt poques obres, i moltes d'elles son còpies ben posteriors, com del matéix Comes si llevém les obres escrites per al Colege, com les Lletanies i les Dances. D'alguns atres mestres hi ha una gran producció, perquè's quedaren en esta capella musical tota sa vida: Máximo Ríos, Salvador Boguera, els Plasencia, etc., etc. Totes estes composicions fan el cos basic de l'archiu del Patriarca.

Després, l'afecte que'ls valencians han tingut sempre al Patriarca s'ha convertit, pel que fa a la música, en donacions d'obres per al repertori o, senzillament, per a l'archiu. La primera donació que conéc es la de D. Diego Vigue, en el segle XVII, que regalà una extraordinària colecció de composicions, que estan comptades junt én la colecció bàsica d'est ar-

QUILES
ARTS GRAFIQUES
CREATIVES

GRAVADOR ESTEVE, 19
TELEFON 334 67 63
VALENCIA - 4

chíu i que estan guardades en lo que anomenant-se com a la Biblioteca del Sant.

De la col·lecció bàsica d'est archíu fan part moltes, moltíssimes partitures de la biblioteca del mestre Ripollés, que la deixà en herència al Colege on ell fon mestre de capella. No estigué mai com a mestre en la Seu de València. Tota la seua música, la que ell matéix compongué i la que comprà, que era moltíssima, està catalogada en el cos basic de l'archíu. Allí la posà el mestre Piedra en la catalogació que ell començà i que no pogué acabar.

Després hi ha, en catalogació separada (catalogació que yo matéix estic acabant de fer), una donació que convertix est archíu en el primer archíu musicàl de música valenciana del S. XIX i primers anys del XX. Es la donació que feu la família del barítono valencià Enríc Domínguez Boví. En el repertori de Domínguez es troben moltes composicions que havien fet part del repertori de Rigoberto Cortina, Vicent Estellés, etc., que havien segút, com el matéix Domínguez, "arregladors" musicals de les funcions religioses. Tots ells també, havien tingút molts amics entre'ls compositors valencians, inclús entre aquells que no vivien en València. Te una explicació. Els compositors els dedicaven les seues composicions per a que les cantaren en les funcions en les que ells programaven la part musicàl. Així es troben obres de Tito, Pastor, Gea, Marzal, Bellvér, Iguàl, etc., que no estan en cap atre lloc. No tinc dubte que'l Patriarca s'ha convertít, gràcies a estos llegats i als mestres que hi deixaren tota la

seua producció, com el mestre Peñarroja per eixemple, en l'archíu mes important d'esta época referida.

Cal posar de relléu que hi ha un mestre valencià que meréix un lloc ben destacat. Es tracta d'Eduàrt Torres, el mestre d'Albaida. L'amistat éen tots estos "arregladors" i crec que, un poc especial, éen Enríc Domínguez tenint present els anys que Domínguez passà en Sevilla on Torres era mestre de capella d'aquella Catedral, li presentà a Domínguez recollir una extraordinària col·lecció d'obres de Torres. No sols d'obres, sinó en cara mes, de manuscrits del matéix mestre; manuscrits, uns dedicats i atres sense eixa atenció, que estan escrits durant tota la vida de Torres. No se si serà totalment veritat, pero crec que ho podem dir encara que no he pogút fullejar l'archíu de la Catedral de Sevilla, que'n l'archíu del Patriarca es guarda la mes gran col·lecció que existíx de les obres d'u dels mes grans mestre de principis d'este segle. Hi ha obres des de l'época del Seminari, fins l'época de Sevilla, passant per Tortosa, etc.

L'archíu-biblioteca de la Iglésia del Patriarca es, per tant, u dels archíus valencians que cal coneixer per a poder estudiar el desenvolupament de la personalitat valenciana des de'l segle XVII fins els primer cinquanta anys del segle XX.

Dia 6: Europa; dia 7: Africa.

COMMERCIAL
UNION

INCENDIS, TRANSPORTS, PÉRDUA BENEFICIS,
ACCIDENT INDIVIDUAL, TOT RISC DE CASA, TOT RISC
D'ESTABLIMENTS COMERCIALS I RAMS DIVERSOS

Una companyia que està al servici de tota València
i dels valencians

SUCURSAL REGIONAL

Croniste Carreres, 9, 1.º, B

Tels. 322 48 65 - 322 48 59

VALENCIA - 3

Ritmo

DISSENY, HABITABILITAT, CONFORT,
ECONOMIA I SEGURITAT

SERVICIS I AUTOMOBILS, S. A.

SEAT

Carrér Sant Rafaèl, 20 i 22
Telefon 287 31 40

G A N D I A

MOBLES PIO VALLS

SALVADOR LLACER

Fundada en 1904

Carrér Sant Rafaèl, 5

BORRIANA

Almagasén Papereria

GUAL FI MA

Li oferix sos servicis en els seus
Almagasens del carrér Ferrocarril
d'Alcoy, n.º 91.

Pròxima inauguració dels Almagasens
en República Argentina, cantó a Cal-
derón de la Barca.

G A N D I A

AUTO ESCOLA

SIMAT

Francésc-Lluís Ramis Redal

GESTOR ADMINISTRATIU

DIRECTOR AUTO-ESCOLA

Carrér de Salas Pombo, s/n. - Tel. 281 00 87

SIMAT DE VALLDIGNA

(València)

Encara hi ha qui pensa que "els Països Catalans" son fantasmes de "mentes calenturientas"

Se seguix manipulant i enganyant al poble valencià

Per Lluís de València

Sense anim de discussió, sense anim tampòc de molestar a ningú, perquè va contra la nostra ètica, volem dir una volta mes que s'està manipulant al poble valencià. Els que ho fan ya no s'amaguen i atres escuden els fets en paraules, frases, interrogacions. Pero la veritat només es una: s'està continuant la manipulació i l'engany del poble valencià. Els que així ho fan, arribarà el dia que hauran de donar comptes per tal atrocitat.

Des d'estes mateixes pàgines hem posat alerta als valencians sobre el perill imminent de convertir-nos en una sucursal de Barcelona o, per lo manco, quedar-nos com una província mes. Quan exposavem això, se nos contestà que'ls valencians veem fantasmes, que erem uns ilusos, etc., etc. Pero la trista realitat que seguix acusant-nos, ve a donar-nos la raó.

Per atra part, sempre solia dir-se i se seguix dient, que'ls valencianistes erem els unics que creguem en això dels «Països Catalans», perquè no existien proves. Només imaginació.

MES PROVES

¡Encara mes proves! A mes de les moltes publicades en esta revista.

Ara ha segút la pròpia premsa valenciana la que nos ha facilitat detalls que, per lo vist, a molts els faltaven. Les proves ara son de les publicades en «Levante» del dia 9 d'este mes d'octubre. Ací copiém alguns paragrafs:

«País Valencià, república federal», «Sense blau», «Independència, independència» y «País Valencià, Països Catalans», fueron los «slogans» más coreados, que se repetían en las pancartas colocadas en distintos puntos.

Entre les actuaciones musicales destacaron las de Lluís Llach, Al Tall y una banda de músicos procedentes de diversas agrupaciones de

la Marina Alta, y la escuela de «dolçainers» de Joan Blasco, que abrió el acto con la interpretación de la «Moixeranga», que fue escuchada por el público puesto en pie y puño en alto, en medio de un gran silencio.

La primera intervención estuvo a cargo de Jordi Carbonell, de Cataluña, quien expresó la solidaridad «no teórica, sino fraternal, de Cataluña, que habla la misma lengua, tenemos la misma historia y la misma bandera, somos la misma gente».

«A pesar del monstruo de la reacción —dijo en otro momento—, tenemos el nombre de 'Països Catalans', que ha impuesto un gran valenciano, Joan Fuster, y que es símbolo de una unión libre.»

Vicent Ventura afirmó en su intervención que «los antivalencianistas de ayer son los anticatalanistas de hoy y los fascistas de siempre. Ninguna franja a la 'senyera' anulará nuestra personalidad. Llamarnos valencianos es nuestra manera de sentirnos catalanes». Más adelante señaló que «con las autonomías, nunca llegará la autonomía. Hay que ser nacionalista 'dels Països Catalans' y asumir nuestra propia historia. No aceptamos compromisos».

A continuació doném també uns fragments de lo publicat en «Las Provincias» el matéix dia 9 d'octubre:

A lo largo del acto, en que intervinieron representantes de grupos políticos y fuerzas de la cultura más radicalmente nacionalista de las distintas nacionalidades del Estado, se repitieron gritos de «País Valencià, Països Catalans», «Independència» y «República Federal».

Isidor Mari, que habló por Les Illes (Baleares), indicó en su intervención que ellos desean la unidad de las islas, para llegar a un acuerdo posterior con el resto de Països Catalans.

Por el PV intervino Vicent Ventura, quien,

entre otras cosas, manifestó que es curioso que «los anticatalanistas de hoy sean los antivalencianistas de ayer», «y si no —añadió— observar qué banderas había aquí en esta misma plaza el domingo pasado en el mitin de Blas Piñar».

Desde su punto de vista, el Estatut es un paso hacia formas más completas de autonomía, lo que para unos es el estado federal y para otros la independencia.

Señaló no ser partidario de un Estatut por consenso, porque «la derecha quiere el consenso para mandar», y que la derecha lo que quiere es «un País Valenciano sin lengua, un PV sin historia, un PV sin Senyera, un País Valenciano sin País Valenciano». Señaló que el concepto de País Valenciano es inseparable del de Països Catalans, porque hay —afirmó— una historia común, una lengua común, una cultura común.

Vicent Andrés Estellés dio lectura a un poema que formará parte de un libro, todavía inédito, y dedicado a la «Moixeranga».

A la salida del acto, cerca de las dos y media de la tarde, algunos de los asistentes portaban paquetes de ejemplares de LAS PROVINCIAS, que parte del público rompió cubriendo parcialmente la calzada de la calle de Jávita.

Sempre s'ha dit que la joventut es molt atrevida. I atreviment es parlar de lo que no se sap i dir que lo que te a lo mes una dotzena d'anys només, i en ocasions mesos, es «de sempre», com ha dit l'alcalde de la ciutat de València a lo que te l'edat d'un bebé: la presència en l'ajuntament de València de la bandera catalana.

El senador Cucó, a qui tant preocupa el terrorisme en «el País Valencià», deu pendre nota del terrorisme telefònic fet pel pancatalanisme contra nostre director per a impedir que parlara en un acte legàl, ¡i no polític, sinó cultural! O siga, atàc a la persona.

Premis literaris valencians any 1980

Continua oberta la subscripció per a formar la quantitat en la que's dotaran els premis literaris. Fins el dia 20 d'octubre, els diners rebuts són els següents:

Suma de les aportacions
anterioris 164.965

NOVES APORTACIONS:

122.	Un soci de l'Aparisi y Guijarro .	280	
123.	Joàn Gil	5.000	
124.	Otilia Sánchez, de Gandia	3.000	
125.	José Rovira Alepuz, Almusafes .	3.000	
126.	Fernando Pons, de Gandia	3.000	
127.	Manuel Esteve, de Gandia	3.000	
128.	M. Salort Just, de Gandia	3.000	
129.	M. Martínez, de Xàtiva	3.000	
130.	Antonio Romero, de Xàtiva	3.000	
131.	I. Martínez, de Gandia	5.000	
132.	Francisco Vallés Canét, de Carcaixent	3.000	
133.	Rafael Hinojosa, de Xàtiva	3.000	
134.	J. Camarelles Badià, de Gandia .	5.000	
135.	Federico Juevas Aroca, de Xàtiva	3.000	
136.	J. Antonio Fenollar, de Gandia .	5.000	
137.	Wenceslao Embuena, de Grao de Gandia	3.000	
138.	José Sanchis, de Xàtiva	3.000	
139.	Vicente Esteve, de Gandia	3.000	59.280

Totàl aportacions rebudes . 224.245

Assamblea de la Federació Regional Valenciana de Societats Musicals

AMPLIACIO DELS CICLES DE FESTIVALS

Per J. Pelejero Ferrer

La importància que tenen les bandes de música en la nostra regió està molt definida i per això es innecessari insistir sobre el tema. Cada poble té la seua banda pròpia i formen eixa agrupació musical els homens que dia a dia donen la imatge del valor que precisa per a que de res s'organise una agrupació musical. Repetim la paraula, perquè primer naix així i mes tart es convertí en banda.

En els primers dies del mes d'octubre se celebrà en Benicarló la XI Assamblea General Ordinària de la Federació Regional Valenciana de Societats Musicals.

Fon important pel gran nucli d'homens i bandes de música que representa la Federació. S'informa de la situació existent entre la Federació i les Comissions de Cultura de les tres Diputacions, les relacions en les delegacions provincials del Ministeri de Cultura i també en altres organismes, així com de la subvenció en estât de gestió per a 1979 junt a la Direcció General de Música.

Angel Asunción, secretari de la Federació, puntualisà en les ponències seues sobre dos temes fonamentals: la Federació Regional Valenciana i la no vinculació a cap de partit polític i la Federació com a únic ent de dialèc valit i eficaç entre els organismes oficials. També s'estudià el desenròll dels estatuts de la Federació.

Assistiren a l'Assamblea mes de 116 directius de les bandes que estudiaren cada u dels problemes mes importants i dels interessos vitals per a les bandes a les quals representaven.

També, en animat debat, s'exposaren en l'Assamblea els diferents punts en tots els seus matisos, sobre temes tan importants com subvencions, certamens, escoles d'educants i acció artístic-cultural.

Un punt destacat d'esta Assamblea en exit

extraordinari fon l'elecció per als nous carrecs; estos donaren els següents resultats: vicepresident, José Sales Carratalà; vocals per Castelló, Miguel Huesa Safont i Juan Lozano; per Alacant, Salvador Garcia Cerdà; per València, Vicente Vera Chanqués i Jesús Carrascosa Navarro.

L'Assamblea va elegir, en 34 vots, a l'Atenú Musical de la ciutat de Cullera com a societat assembleària de 1980 ratificant en el carrec de secretari general de la Federació a Angel Asunción Rubio.

Es tancà l'Assamblea que fa onze en un concert extraordinari de la banda juvenil de la federació, interpretant-se un selecte programa format per obres de Giner, Magenti, Palàu, Liszt, Wagner, Arnau i Serrano, a la que acodiren les primeres autoritats castellonenques com el propi delegat provincial de cultura de Castelló, José Solemou Lapuerta.

Esta reunió va estudiar l'ampliació de les activitats de les bandes en cada una de les províncies i també en cada u de tots els seus pobles. Pero meréix especial elogi el fet que dia a dia ha anat superant-se la Federació fins a l'extrém que ya es puga considerar com a eixemplar i única en lo mon. Tal volta, al lector l'alarme esta exposició. Pero en cap de lloc del mon poden ajuntar-se tantes bandes com en València, en eixa qualitat seua demostrada en concursos i certament, i tampòc major número de les mateixes, agrupades en esta Federació.

L'actitut de MURTA respecte a la conducta pública de persones, organitzacions, partits polítics, etc., depén del valencianisme, o per lo manco valencianitat, que observen.

MOBLES TAPISSATS

Tapissats **COMES**

FABRICANT - EXPORTADOR

Antonio Maura, 25 - Telefon 156 05 09
MASSANASSA - València

COLABORACIÓ

d'un
valencià

Saluda a MURTA i a
sos lectors

Papes LOLITA

E. R.

PASQUAL ESCRIVA

Pau Casals, s/n. - Tel. 281 52 39 - BELLREGUART

Fórmula qualitativa: creïlles, oli vegetal i sal
N.º F. ant. 06862 Marca registrada

Autoservici

OBERT TOT L'ANY

SERVICI DE CARNS - PA - FRUITES I VERDURES

Passéig Neptuno, 71

PLAJA DE GANDIA

Telefon 284 22 78

Ha naixcut l'Associació «València-2000»

Els objectius d'esta nova entitat cultural valenciana, no poden ser mes esperançadors. Entre altres coses, diuen:

"VALENCIA-2000 deu estar —va a estar— nodrida d'eixa classe mija valenciana que no està satisfeta del moment actual que's travessa. Que busca afanyósament arguments per adefendre sa pròpia personalitat. A eixa classe mija —la gran reserva valenciana de tots els temps— va dirigida València-2000 per a que siga el suport d'organització i que eixa organització compromesa a mirar arrere per a poder vore millor avant, deu ser, es nostre proposit, que siga València-200... Per a nosatres València-2000 es una empresa. Tota nostra capacitat d'organització anem a bolcar-la ahí. Hi ha un esquema, una estructuració en la que tot està previst i res improvisat. En la que cadascú deu ocupar el seu lloc i assumir-lo én responsabilitat que traslladem a una intel·lectualitat que ha sabut defendre's d'objectius estranys i a la que anem

a oferir que, si te alguna cosa que dir, alguna cosa constructiva que fer per a la unitat i renaiximent de València, que ho faça i que ho diga. Una responsabilitat que traslladem principalment a eixa classe mija creadora i als dinàmics dirigents empresarials que, ocupats en sos propis cercles de treball i gestió, no s'han preocupat en línies generals, de fomentar la personalitat valenciana en totes les seues facetes. Personalitat i autenticitat que en l'actualitat es veu amenaçada per molts diversos fronts."

Com hem dit, realment esperançadors estos objectius. Benvinguda siga València-2000 a esta tasca en la que tot bon valencià te el seu lloc i la pròpia responsabilitat. I benvinguda siga, perquè tota ajuda es necessària per a la inexplicable indiferència d'un temps massa llarg de silenci, eixe silenci sobre el qual atres han vingut començierament treballant per a destruir les inalterables realitats de la personalitat va-

Francés Domingo Ibáñez
Presidnt de València-2000

lenciana. Si no ho han consegut si que, per lo manco, han sembrat la confusió en este poble nostre que, tan al sa i al pla, ha vixcut treballant

sense ficar-se en ningú i sense adonar-se que s'estaven i s'estan ficant en ell.

MURTA saluda esperançadament a València-2000 i li desija tots els èxits dels que tan necessitada està la nostra Pàtria valenciana.

De la informació de «*Levante*» sobre la manifestació pancatalanista del dia 7 d'octubre, reproduïm: «*La interpretación de la 'Moixeranga' y, posteriormente, de la 'Internacional', puso rúbrica a la manifestación.*»

I del 'XX Aplec del País Valencià': «*abrió el acto con la interpretación de la 'Moixeranga', que fue escuchada por el público puesto en pie y puño en alto.*» «*El aplec finalizó a las dos y cuarto de la tarde, con el canto de la 'Internacional'*. I paraules del català Jordi Carbonell: «*A pesar del monstruo de la reacción, tenemos el nombre de 'países catalans', que ha impuesto un gran valenciano, Joan Fuster, y que es símbolo de una unión libre.*»

Creem que no pot estar mes clar qué son els pancatalanistes i qué es el pancatalanisme de certs partits, obelint i servint no sòlament als superiors de Madrit, sinó també als europeus d'una distància pròxima i atra distància remota. I sabem també lo que representen els que usen com a himne una cançó popular.

FÀBRICA I EXPOSICIÓ DE MOBLES

José M.º Rodríguez, S. L.

Maria Auxiliadora, s/n. - Telefon 375 31 21
PAIPORTA (València)

HUMOR-FICCIO

Per Josèp Bea Izquierdo

Durant les últimes setmanes, tots els valencians hem seguit testics de l'emissió de "La Barraca", eixe seriàl basat en la novel·la d'igual títol d'un tal Viçantino Blasco Ibáñez que deu ser un escriptor de tres al quart, ja que ni tan sols ha mereixut l'honor de que Martin Ferrand l'haja incorporat en "Hora 15" a sa galeria de classics "catalans".

Puix be, yo vullc fer constar en acta ma irada protesta per lo que considere un lladronici intolerable. Si, vullguts lectors, "La Barraca" es un plagi indecent d'una novel·la que vaig escriure est estiu passat denominada "Venjança Moruna", títol que modifiqué per evitar que, en represàlia, els moros em tallaren el suministre de petroli per al coche. I com "La Barraca" la duguí a l'Editorial Prometèu que molt de "prometèu" pero poc de "complíu", perquè en lloc d'editar-me la novel·la li publicaren al Blasco eixe "bunyòl" morbós ple de degollats, tirs, odis, incendis i albaets que, en lloc d'una pel·lícula, això paréix una edició de "EL CASO" dirigida per Mur Oti.

Pero gràcies a que MURTA complix (encara que no siga d'UCD) i em brinda ses pàgines, vostés van a saber lo que es papeta bona, yo vaig a guanyar-me la immortalitat i ¿quí sap? a lo millor Martin Ferrand s'apiada de mi i se me'n du cap a l'Olimp de les Rambles a fer companyia a Àusias March, Jaume Roig i Johan Cruiff.

«LA BARRACA»

Es despereà la immensa vega baix la resplendor blavenca de l'amanixer, ampla faixa de llum que aguaitava per la banda de la mar.

Despertava l'horta i sos badalls eren a cada vegada mes sorollosos. Rodava el cant del gall de barraca en barraca. Els campanars dels poblets retornaven én lent batalléig el toc de missa primera que sonava a lo llunt, en les torres de València esfumades en la distància.

En la barraca de Batiste s'obrí silenciosa la porta proyectant un rectangle de llum gro-

guenca i aparegué el propietari én el rostre encara humit per l'ablució matinera. Franquejà la llinda i, ya baix l'emparrat, rollà parsimoniósament el primer cigarro del dia.

Batiste València, testa recremada pel sol de quarantacinc estius, ampla corpenta i robustes cames; besnet de Munro el "Contestà", nét de Romulo el "Llop" i fill de Cento el "Moro", encengué d'una sarpada son "chisquero", bufa suaument perque s'escampara el foc per tota la punta de la mecha i, aplicant en ella un cigarro deforme com un botifarró de la vinça, aspirà el fum aromatic én una delectació que evidenciava que allà pel 1895 l'Arrendatària ignorava encara l'existència de

les Illes Canàries i les magnifiques qualitats succedànies de fulles de creïllera i les corfes de moniato.

Com un mariscàl que passa revista a ses tropes, escampà orgullós la mirada per sos dominis. L'airèt matiner mostrava una trasparència inusitada, com si la ma de la nit haguera rentat én el detergent de la rosada la diafanitat de les primeres clars del dia.

Al seu front, cara a llevant, les arenes de la plaça verge s'estovaven al bes luxuriós de la bromera de la mar llatina que irisava el primér raig del sol eixent. Girà el cap a la dreta i, pel sudést, albirà la barraca de Tono el "Murcià", de malnòm "Pimentó", que es retallava a lo

llunt enmig de l'horta pròdiga que la voltava.

Batiste arrufà el sunyo al contemplar-la. ¡Menút pardàl estava fet el tal "Pimentó"! Puix no tenia la desvergonya de voler apropiarse —sense mes llei ni raó que sa cobdícia— de la vega baixa, un uberrim tros de l'horta que Batiste es mirava com a les niñetes de sos ulls! Motiu tenien sos fills quan s'acostaven a les terres d'aquell avariciós i, amparats per la valla de fil punchós que separava les dos propietats, repetien incansables el "slogan" afrentós: "Pimentó! ¡Sagrantana! ¡Pijor que l'Albiñana!" I enardit pel propi ressentiment allargà amenaçador el puny crispàt cap l'invisible enemic. ¡Algún dia se'l topetaria a soles i ya voriem qui dels dos tenia mes... "pimentons"!

Aguaità després cap a ponent les terres resseques de Felíp el "Madriles" i son sunyo s'arrufà molt mes encara. ¡Redéll, quin atre veí! ¡Allò era com anar d'Herodes a Pilatos! Resultava que el tal Felíp, amo d'aquella terra àrida i quasi erma situada en el centre de tota l'horta, s'havia erigit én males arts alcalde pedani i rector ab-

solút de totes les terres que la voltaven. A principis del segle XVIII, un antepassat seu a qui també dien Felíp havia constituït per la força una gran cooperativa on anaven a parar les quotes, les suors i les collites dels colindants, collites que pagava én papers devaluats, reservant-se les divises estrangeres que tan sols compartia én Ignaci Guretxea i Jordi Català, dos espavilats veïns que, alternant afalacs i amenaces, es femaven én el suc de les hortes circumdants per a modernisar i engrandir ses instal·lacions industrials. ¡Deu!, i quina sangonera era aquell "Madriles" que s'unflava chuplant la sanc dels honrats llauradors en portant-se la part de "lleó"... ¡i la de Castella!

Apartà la vista furient i s'ençarà cap al nord-oest én la barraca de Baltasar Aragonés, impròpiament anomenat el "Churro". El rostre de Batiste s'endolcì. ¡Manco mal que tenia un veí en qui fiar! Deixant en oblít les baralles que sigles en arere havien enfrontat a sos antecessors, Batiste i Baltasar, a mes de germans de llet, eren excelents amics. El "Churro" tenia sa barraca en les inhòspites terres altes, secans pauperrims

on arrapar un remijó de creïlles era mes difícil que cantar un "bingo".

Per als fills de Baltasar l'horta de Batiste València era una terra de promissió. Allí baixaven els churrets én una ma per darrere i una atra per davant i, com eren tenaços i treballadors, pronte campaven i es guanyaven l'afecte dels amos que acabaven considerant-los com de la família.

A mes Batiste no podia oblidar la intervenció d'un antepassat de l'Aragonés, un tal don Jaume, home de lleis de gran prestigi que legalisà la propietat que heretara de son pare Cento el "Moro" atorgant l'escriptura que guardava com pera en tabac en l'estudi de la barraca.

Encara recordava a aquell homenàs reblit de majestàt, un pam mes alt que home algú en la terra, i al que tots els anys, el dia de Sant Donís, ofrenava el millor llorér de l'horta.

De mala gana desvià la mirada al nord cap a les terres de Jordi Català. Només albirar la barraca que es retallava a lo llunt sobre un significatiu "pujòl", la sang començà a sumbar-li en els polsos én la contundència d'un timbalér alcoyà. Batiste alçà els congestionats ulls al cel i imprecà a la divinitat én un apòstrofe quasi caldearonià. ¡Recordons! ¡Quin delít havia comés per a que el tractara així? ¡Es que no tenia prou castic én el "Madriles" i el "Pimentó" per a que encara li afegira de torneta un veí com aquell Català que era de Palha i foguejàt?

Perqué d'ell venien totes les calamitats que darrerament assolaven sa llar. ¡I això que eren quasi parents...! Tant el Churro com Batiste i Català havien segút criats simultània-

Banc de València

SETANTAHUIT ANYS AL SERVICI DEL POBLE VALENCIÀ

Casa Centràl: Pintor Sorolla, 2. València

220 oficines en les províncies de:

ALACANT, BALEARS, BARCELONA, CASTELLÓ,
MADRID, MÚRCIA i VALÈNCIA

Els sistemes més avançats de la tècnica bancària a disposició dels seus clients i amics.

Departament extrangér, especialisat en estos servicis, ab ret de corresponsals en tot el mon.

La nostra línia constant de progrés nos obliga a prestar sempre el millor i mes rapit servicí.

Aprovat pel Banc d'Espanya ab el número 8.126

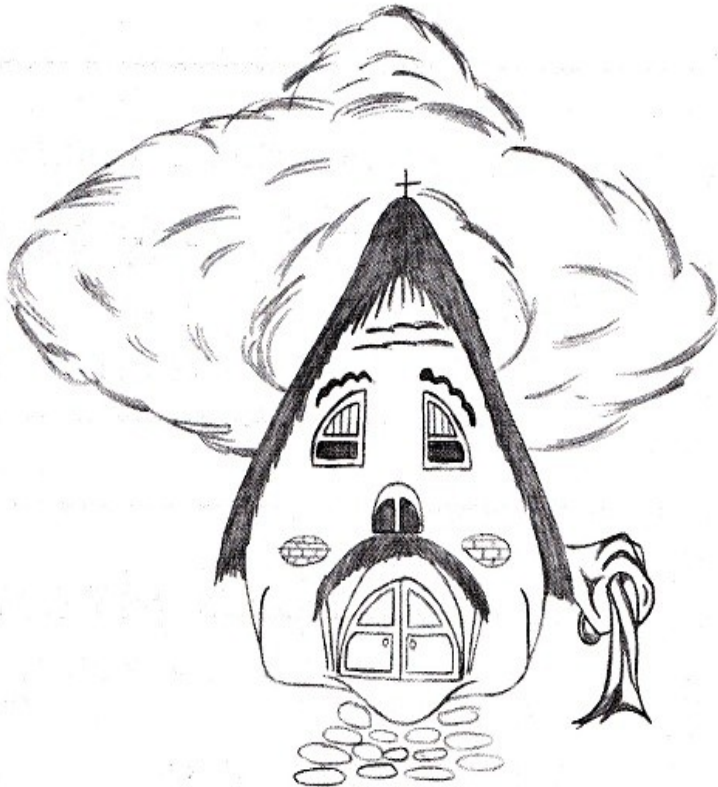
ment pels pits uberrims de la "Loba", una nodrisa inesgotable que havia alletat tot aquell rodàl de l'horta. El tal Català era germà de llet, però ¡de la mala! En les seues terres proliferaven les fàbriques i ausades que Batiste sabia d'on havien eixit les divises per a importar maquinàries i telers, mentres a ell li costava Deu i ajuda fer-se é un tractorét de segona ma o una mala "mula mecànica".

Pero es que no era això a soles; des de fea molts anys a Català li havien entrat fums de grandea i se li havia ficat baix del barrét l'enrònia de formar una atra cooperativa al marge de la regentada per "Madriles". En sos ensomis se li fea la boca aigua imaginant baix un sol jou —el seu, clar— ses indústries textils, les bledanes hortes de Batiste i els propers illots de mar endins on els turistes es deixaven a manta les divises per prendre el sol i menjar ensaimades mallorquines.

I per acabar d'empastrar la cosa, sabedor que Batiste mai no acceptaria per les bones hipotecar la terra que havia heretat de sos pares, començà a desempolsegat velles històries i a alegar camelistics drets eficaçment ajudat pel "fuster" del poble i per don Manolo, el mestre que tenia a son carrec a tota la chicalla dels voltants.

I Batiste estava que tallava claus perque aquella labor insidiosa i disolvent començava a donar fruits i algú de sos fills ¡vot a Judes! induit per les teories del Català i sos acolits, a l'hora de gitar-se rebujava l'antic matalàp blau que li estovava sa mare, per a encabotar-se en usar una "màrfega" flamant que li havia regalat aquell Hitler de via estreta.

¡Allò clamava a cel! I el cabrejat llaurador tornà a allargar

contra la lluntana masia el nerviut puny tancat, com si estiguera en un miting de l'esquerra extraparlamentària en la Plaça de Bous. ¡Que no li buscara les cosquerelles aquell tio morràl, perque el millor dia l'anava a denunciar al Tribunal de les Aigües i allí li anaven a contar quantes son tres i dos! I Batiste, empunyant é n ràbia la lligona que duya penjada al coll, començà a birbar el colar que tenia a sos peus.

II

El dijous següent, a trenc d'alba, la barraca bolla de matinera activitat. Els chicons menuts amanien les coixineres on els entrepens de l'arrossarèt es barrejaven é n els catons del Pare Niubort, llestos per a anarse'n a l'escola de don Manolo mentres Roseta, la filla major, penjada al braç la cistelleta del dinar i mes enflocada que mai, eixia al pas de "las chiquetas"

que s'encaminaven a la fàbrica d'Alboraya, pensant en el retorn vespertí en companyia de Tonét, l'aspirant a dur-la a la vicaria, en qui mantenia locuaces converses a base de dir-se alternativament ¡Roseta! ¡Tonét! ¡Roseta! ¡Tonét! é n una contumàcia que evidenciava a les clares la inesgotable facúndia dels dialoguistes de TVE.

Quan tots ells desaparegueren, Batiste, deixant a Batistét muntant la guàrdia de la barraca é n la vella escopeta al muscle, començà a atalajar al "Morrrút", silenciósament ajudat per sa mullér. A punt d'eixir, Teresa gosà de fer-li algunes preguntes. ¿Què, se n'anava per fi al Tribunal de les Aigües? ¿S'havia decidit del tot? ¿Havia pensat be lo que tenia que dir? Les mudes cabotades d'assentiment de son marit l'animaren a prosseguir. ¿Volia que li donara un conséll? Batiste botà com si l'haguera picat un alacrà. ¡No, rebotons! ¡Un atre Conséll, no! ¡En u que li havien donat fea

LABORATORI D'AFICIONATS

ESTUDI
FOTOGRAFIC

F E D E R I C O

Passéig León - Telefon 288 29 12

XÀTIVA

Herens Germans Vázquez Arrosseries Santa Geneveva

ARROS LA TERRETA

TELEFONS

Oficina i Fàbrica: 156 06 03 i 156 13 21

Carrér Ressurrecció, 1 i 3

Particular: 156 01 02

MASSANASSA - València

Llibreria i Papereria RICART

ROSA LACASA

LA LLIBRERIA VALENCIANA AL SERVICI DEL POBLE VALENCIA
TOTA CLASSE DE MATERIAL ESCOLAR
LLIBRES DE LA CULTURA VALENCIANA

Carrér General Mola, 12 - Telefon 156 21 39

MASSANASSA

TEIXITS I CONFECCIONS
CORTINAGES

JOSÈP MIQUÈL

Carrér Major, 1 - Telefon 281 52 16

BELLREGUART - València

dos anys, ya en tenia prou! I arreant al "Morrút" picà sola cap a la ciutat.

Quan aplegà a la plaça de la Mare de Deu ya estava constituït el Tribunal i no tardà molts minuts en escoltar son nom. Ràpidament franquejà la menuda barana a temps que ho fea Jordi Català. El President, avançant cap a ell son peu, li digué: "¡Parle vosté!"

Batiste explicà vehement el motiu de la denúncia. Pel camp de Català passaven dos séquies de les que ell regava: la del "ICE" i la del "Secretarià". Aquelles séquies replegaven els residus de les fàbriques de Jordi i la pestilència que arrastraven corrompia l'aigua que, a mes de fer-li malbé les collites, quan els seus chiquets es banyaven en elles els contaminava la llengua d'una manera que no havia modo d'entendre's en ells. A allò no havia dret i ell apelava al Tribunal de València per a que tallara aquell abús de raül. La llengua era una cosa molt important i ell, com a pare, tenia dret a velar per la de sos fills.

Jordi, a instàncies del Sin-

dic, s'exculpà en no menor vehemència. Baptista estava un noi força mentider. Ell havia consultat l'afer amb la generalitat dels pagesos hi aveïnats i, si la "generalitat" trobava maco allò que ell hi feia, no tenia per què retre comptes a altri. Si al seu veí no li plaïa l'aigüa de les dues séquies, devia remetre la seva canalla a Llorét de Mar on hom podia prendre el bany a unes platges molt maques.

Escoltades les dos parts, el Tribunal, prèvia la tradicional escolteta, dictà sentència condemnant a Jordi Català a instal·lar en les séquies una planta depuradora per tal d'evitar la contaminació "llingüística" i a cinc lliures de pena i quatre sous de multa.

Bona part dels assistents, que devien ser del Grup d'Acció, acolliren la decisió dels juges en un flamejar de senyeres mentres corejaven un "slogan" improvisat: ¡Qui defenga a Català, que se'n vaja... cap allà! Per atra banda, un grup d'ecologistes clamava contra la nuclear de "Cofrents" i protestava el fall afirmant que Català tenia

perfecte dret a contaminar totes les séquies que li passara pel "garrons" sempre que ho fera segons la normativa policéntrica del I. d'E. C. En un racó de la Porta dels Apostols, Vicensico Ginér Boira plorava a llàgrima viva de felicitat mirant reivindicada la image de son entrançable Tribunal.

A l'abandonar la plaça mes calent que el tio de la Veta, Català s'encarà en son antagoniste. Que no s'alegràs del succés; que, si havia guanyat una escaramussa, ell, Jordi Català, guanyaria la guerra. Ja podia anar en cura, que allò li ho pagaria i ben car. ¡Per aquestes! I refrendà el jurament alçant el braç a estil falangiste pero mostrant sols quatre dits en la ma estesa.

Ya prop de la barraca, Batiste s'entropessà en el ramat d'ovelles del tio Tomba, que seguien a son pastor en el matèix estúlt conformiste que seguien a son "líder" les "basses" d'un partit politic. El pobre ceguét, reconeguent al llaurador passant-li la corba del vell bastó per la cara en una original espècie de "Braille" gayatér, el previngué en cascada veu d'oracul. Batiste devia anar-se'n. Aquell Jordi era mal enemic i molt mes estant enfadàt; com a bon Català lo que mes l'irritava era que li tragueren les "peles" o lliures i que li tacaren els sous. Devia buscar son carro, carregar en ell ses pertenençies i fugir d'aquella horta malaïda que no el volia. "Creu-me, fill meu. Et durà desgràcia."

Pero Batiste, que era un valent com la copa d'un pi tal i com correspòn el protagoniste d'una novela, alçà indiferent els muscles i seguí son camí canturrejant en música de Perét "¿On estarà el meu carro? ¿On estarà el meu carro...?"

III

Aquella nit, per a celebrar sa victòria, Batiste es feu un soporòt extraordinari. A la "fesolà" seguiren uns ous "caiguts" én un paréll de sardines salades, irreverentment batejades "guardia-civils", fregides en oli abundós que li espentaren a esgotar el barral curull d'un vinét de l'Escolapia que reservava per a les grans solemnitats. I com després es colà entre pit i espalla mes de mija carabassa al forn, quan es ficà en el llit son repòs no fon l'habitual de bèstia de càrrega fatigada. El colesterol començà a fer de les seues i son alteràt dormir es poblà de fantàstics absurts i d'oníriques barbaritats. Enmig d'aquell desgavellat malsón es vea convertit en un ninòt de falla a qui plantava en el cadafal "Pimentó" i el "Madriles" entre la befa i les burlesques carcallades dels veïns. Veïa acostarse al tio Tomba i a don Manolo el mestre portant una llarga traca la cantarella de la qual dispositaven al seu costat mentres l'odiàt Català, én diabòlic somris, encenia inexorable l'estopí. Sentia acostarse els esclafits a cada vegada mes proxims, fins que el tro finàl desencadenava un "maremagnum" de flames que crepitaven a sos peus entre un nuvol de fum espés i irrespirable.

Despertà sobresaltat tossint com un carreter i durant uns instants cregué que encara estava ensomiant. Llengües de foc penetraven per la finestra de l'estudi llepant devoradores els rojos voltons del sostre; una densa fumaguera reptava per les juntes de la porta i pels clavills de les parets que es quarteraven com els bastidors d'una falla. Ràpidament despertà a Teresa i als fills, que fugiren precipitadament a l'exterior sense reparar en la laugerea de ses robes. Jugant-se la pell, encara es demorà per a traure del calaix de la vella cómoda el preuàt tabaquét reblit de monedes d'argent, producte de la darrera collita.

Quan socarrat per totes bandes es reuni én la família que, fugint de la intensíssima escalfor, s'havia assentat en un marge vora la séquia, la barraca ardia pels quatre costats; miriades de purnes volanderes s'enlairaven en la nit com en la crema de les falles ciutadanes que anaven a contemplar cada vespra de Sant Josèp.

Els chiquets miraven én ulls estollits aquella antorcha gegantina, mentres Teresa plorava histèricament. Quan son marít s'acostà a conhortar-la, ella balbotejà entre gemecs. Era inutil seguir; el tio Tomba tenia raó. L'horta no els volia; aquells dimonis que havien calàt foc a

la barraca no pararien fins ferlos fugir d'allí.

Batiste es rebotà violent. ¿Fugir? ¡De cap manera! ¡Aquells fills de tal i qual no tenien entre tots prou d'allò que a ell li sobrava, per a fer-lo deixar la seua terra! Ell era un llaurador i estava avesat a passar-se la vida aguantant al cel én la temor del negre nuvol que soterrava en cinc minuts baix la capa de granís l'esfòrc i la suor de molts mesos. Allò —afegí senyalant la foguera— era un nuvol negre mes, una atra collita perduda. Poca cosa per a que ningun malnaixcut pensara que anava a deixar la terra de sos pares ¡i de sos fills! per a que la trossejaren i se la repartiren uns goluts sense entranyes. No, Teresa no devia plorar per la llar assolada. A Batiste li sobraven cordons per a, en quatre dies, bastir una atra barraca, una barraca blanca, polida, somrisent, bledana com una estrofa llorentina...

I allí quedà desafiant, ben obèrt el compàs de les comes fermes, tensa la corpenta i én els braços alçats formant la V de son cognóm, retallant-se a contrallúm de les flames roges i daurades que s'enlairaven simbòliques per a fondre's én la franja blava del firmament.

Per la banda de la mar —com un auguri— s'iniciava un nou amanixer.

Cromats SANTAPERPÈTUA

———— VICENT SANTAPERPÈTUA MARTÍ ————

Cuenca, 65

Telefon 150 21 16

ALAUAS

AÇÒ HA VIST MILO...

—! ara que està prou picat, ¿qué passarà quan li vullguen posar "les banderilles"?
—¡Que pot enviar a algú a... "les banderetes"!

BBT

ALVARADO, S. L.

FÀBRICA DE BLOCS, REVOLTÓNS I TUBOS
tecnic constructor

FÀBRICA

Carretera València-Alacant

DOMICILI PARTICULAR

Santissim Crist, 23 - Telefon 289 00 79

X A R A C O

FIDEM

MOBLES DE CUINA

FÀBRICA I OFICINES

Carrèr Generalissim, 39 - Telefon 280 00 65

BENIARJO (València)

Eduàrt Català Alfonso

ASSENTADOR DE FRUITES I VERDURES

Mercat d'Abastos, lloc n.º 118 - Telefon 325 96 74

ALMAGASÉN

Concòrdia, 3 - Telefon 156 04 75

MASSANASSA

PARTICULAR

Capdill, 15 - Telefon 156 08 79

MASSANASSA

QUALIFICADA «M»

Per Vicent Garcia & Antoni Fontelles

MANIFEST DE QUALIFICADA " "

Benvolguts valencians:
Com que (¿i en este país quan s'acostumaran a callar?) no para el telefon, que si "desestabilisadors", "antivalencianistes", "antiautonomistes", i atres "expressions poc acadèmiques"...

Manifestém públicament i d'una per a sempre, que apoyém decididament i clàrament el Consell i a la seua Presidència "por ser vos quien sois", independentment de qui ocupe els carrecs; açò no vol dir que estigàm d'acòrt en res de lo que ha fet el Sr. Albiñana i els consellers en conjunt.

No reconeguem atra primera autoritat civil que al President del Consell i el maxím organisme el **Parlament Valencià**—quan se faça— si es que aplega eixe dia.

Creguem que queda ben clara la nostra opinió sobre l'assúnt. Per tant sempre que nos parega criticarem a qui es pose per davant i si no ... que no's fiquen ..., amadíssims meus ... es el preu de la popularitat.

S'admeten adhesions.
CRÍTiques: ABSTINDRE'S (es la democràcia).
Ciao.

Nosatres els valencians

"GARBO" SENSE GRETA

No coneixiem encara esta faceta de les revistes del mon de l'espectacul-societat-del-cor, pero mal senyal es que fins a elles aplegue una denominació que primér era "lingüística", després "política", ara ya es "social". Una mostra nos la dona el "GARBO" del 29 AGOST 79, en un articul titulat "Su majestad el yate" de José Gabarro.

¡Ai! ... pero ¿qué es GARBO sense Greta?

EN EL FUTBÒL

Passém al terrény deportiu i ¡també!, ¿per qué no?, "Challenge dels països catalans", la llista inclòu equips tan catalans com "Castellón, Levante, Elche, Eldense, Vall de Uxó y Onteniente". La notícia la donava "LAS PROVINCIAS" el 6-IX-79. ¡Tot un fantasma!

NOTÍCIES

Segóns la Geografia Universal Larrouse I, pág. 447, en Espanya es parlen les llengües següents:

Castellà: parlat pel 76 %, català-balear pel 9'2 %, VALENCIÀ pel 6'5 %, galléc pel 5'5 %, vasc pel 2'8 %.

¿No diuen els catalanistes que científicament en tot lo mon

Esto deja
la importación-exportación

Es el Belt II, propiedad de don Ricardo de Manuel, hombre relacionado con asuntos de aduanas y de importación-exportación. El negocio da y para muestra un botón. Si se encuentra usted parado, o «aturat», como se dice ahora en los países catalanes, dedíquese a importar-exportar, hombre, y verá cómo pronto se compra una casa flotante como ésta.

es coneguda com llengua catalana? ¿Com es que en este llibre, per cert editat fora d'Espanya no es aixina?

(col.)

Diu Max Cahner en unes declaracions sobre el P. V. "Allí no n'hi ha res a discutir, només si la bandera ha de ser quadrangular o en blau. En realitat tota la qüestió preautonòmica es igual. Els models d'Estatut vasco i català, seran la pedra on s'assentaran els altres i en tant estos no estiguen en marcha, els demés no aprofiten per a res. Tots els símptomes indiquen que es va a una fórmula de transició mitjançant la qual la bandera serà la de les quatre barres i en província tindrà que estar acompanyada de la blava. En resum, tot simbolic i aixina seguirà durant bastant temps."

Ya ho saben els de la comissió de redacció de l'Estatut, no cal que s'esforcen que això no valdrà per a res.

(De Mundo Diario) (col.)

COMUNICACIONS (a qui corresponga)

Hem rebut unes cartes de pobles que volen ser seu de la redacció de l'Estatut, ho diguem i complim en parròquia, ací tenim la relació:

Calles
Mahuella
Guadalést
Rafol de Salém
Barig
Ares

(Continuarém la llista.)

REFRANER MODERN

Qui be te voldrà Senyeres te posarà; qui mal, màrfeques."

"Qui no sap crear... copia."
(L'explicació a rengló següent.)

(En Euskadi: Estatut de Guernica; en Catalunya: Estatut de Sau; en València: Estatut de Xàtiva-Alcòy, ¡¡precios!!)

BURROS SOLTS

En este cas es burra, pero ¡¡BURRA!! així en majúscules, i això que ho diguerem en una altra Qualificada, puix no es res mes que la "tia" que en la "Cadena SER" fea de locutora en l'informatiu de les 8, del dia 19 octubre 1979 a l'informar sobre les remors de dimissió, si dimissió no, del nostre Honorable, després de mencionar al "diari de la dreta LAS PROVINCIAS", se fartà de dir: 'presiden' (en lloc de president), cun-

séll (en lloc de consell) i Alfons Lluç (en lloc de Llorç). REDWARD en or madrileny.

AUTONOMIA I PROFESSIONS

Nosaltres creiem que sabem alguna cosa del Sr. Francés (més conegut en el seu poble com a Paco): fon president del sindicat arrocèr del seu poble, candidat a les corts de la "oprobiosa", centriste-lliberal de la UCD, ara "nacionalista", pero desconexiem, i ho confessem, l'últim "hobby" seu... la filologia (veja's LEVANTE 28-VIII-79, i altres)... es que est home nos du de cap... ¿qui sap demà a que's dedicarà?

De la meua fullaraca

Per Josèp Sanç Moia

(Continuació)

OCTUBRE

1. Agraïda, el fa germinar.

Tot son lloes a la primavera i elogis a l'Estiu, pero al ficar-nos en la tardor, alguna cosa nos fa emmudir, i, no obstant, esta es l'estació de l'any a la qual l'home aboca ab mes abundància el seu amor a la terra. S'esforça el llaurador ab la rella, fins deixar-la ben tova i blana, per a com en un estòig guardar digneament el gra de forment, que el guarét li fa de niu i el sol el besa.

2. Als amics Vicent i Coloma.

A lo millor la caritat te coses impensades. També ella retorna é n creix el be que es fa als atres. A quí, li dóna una blanea de cor; a quí, li dóna una llàgrima amorosida; a quí, un sospir ple de dolçor... A vosatres vos ha fet el present d'una Margarita tot enchís, la qual te per petals, afalacs; per corola, una boca plena de besos.

3.

4. ¿Germà? Pare de numerosa chicalla.

A l'immens i fabulós ric de la pobrea; al que senyoreja com un rei d'humilitat; al germà del llop i de la gacela, tot ell fet flamerada d'amor, cal recordar hui. Si no fora per l'ànima, voldria haver segút u d'aquells corders que tan tendrament acariciaves. ¡Que dolç, que dolcíssim el teu afalac!

5. Semblants, pero no iguals.

La paraula flonja i la gesticulació baldera, la rialla fofa i el gest congestionat, donen la major compassió en l'oràt; pero el major oix per a l'embriagat. Per alguna cosa l'u es un malalt, l'atre un aprenent de bestiola.

6. El temps perdút.

Nota: Incomprensiblement, en l'original no figura el dia 3.

Balb, descolorit i incoherent, s'enfuig el temps perdút, i en la buidor del no-res, es pert com la veu escampada pel resò. ¡Si per lo manco fora com l'aigua sobrera que corre a la mar! Pero no, el temps perdút no trau florida en l'erm de l'oci.

7. Suau, penetrant i esbalaïdor.

¡Que bells els cinc rosers esclatats de goig, misteris perfumats, com el balsamic cinamon! ¡Oh dels rosers punchosos i feridors de roses vermelles, com chorrét de sanc, ferides i dolor! ¿Creu i espines? Pero encara en queden cinc mes, que son una exaltació gloriosa d'un perfúm abrumador. Fem-ne un ram ab tanta rosa, i oferim-lo a la Verge del Rosér.

8. Piuletetes i tronadors.

A l'atansar-se la festa major dels valencians, i mentres l'enamorat fadrí està fent calculs cabalistics per a allargar els cèntims de la pesseta, per a mostrar-se esplendit é n la nòvia. També yo vaig en romiage per les confiteries, ya que la meua feblea no em permét celebrar la gesta gloriosa, sinó com un decadent: é n llepolleries.

9. ¡Bona l'hem feta, Rei Jaume II!

Hui la festa màxima, la festa major, la festa... ¡ai! La festa que no es festeja, sinó é n un poc de so d'aràm. I é n una indiferència que s'adiu molt be é n el primér buf fret que Sant Donís nos porta.

10. Duc, marqués i virrey.

¡Reverència al senyor poderós! ¿Quina magestàt vos nimbava é n la vanaglòria, que no eleva més enllà de la mort? Pero ella é n la nuea i realitat abatedora, vos mostrà la llegea i poderiu moridor, i d'aquell desencant, ¡oh, maravella!, la pompa esdevingué humilitat, i el nimbo va, llum de glòria immortal.

11. ¡Proveím les alforges!

La mort benefactora nos deslliura de tot lligàm, i no obstant la creém lladre. Els guany

del mon, ¡quina dolor l'haver-los de deixar!
¡Pero son tan feixucs! Pobra ànima si haguera
de carregar én el bagage de futilees i trasts
mundanals. Pero cal alguna cosa per al camí,
i res millor que els pans que donareu per car-
ritat, adobats én l'oli de la misericòrdia.

12. Mansa primavera d'hivèrn.

Els anys domaren l'ímpetu de les passions
i el febrejar de la joventút van aquetant-se a
la posta, pero el foc follét de falsa llum, enca-
ra s'esforça én el seu enlluernament per a en-
terbolir la via serena que nos mena dolçament
i suaument a un ocàs sense enyorança.

13. Camí de la posta.

La terra fecunda no s'aconhorta en despu-
llar-se de la seua ufانيتàt, mes la primavera
d'hivèrn que s'adinsa, va a poc a poc deixant
els arbres sense gales, els pardalets sense rac-
cer... També, ¡ai!, va desfullant-se l'almanac
invisible de la vida i nos va deixant sense niu
les ilusions.

14. En la fúria mes benèvola.

Quina paüra quan s'astella la muntanya i
es destarrossa la terra; quin esglay quan eruc-
ta el volcà en vòmits de foc, i quin horror a
l'adinsar-se el riu de lava en el llogarét o ciu-
tät... I no obstant, la teua fúria, ¡oh, Natural!,
està ben plena de misericòrdia si se la com-
para én la bestialitat de l'home.

15. Distracció.

¿I quin do vols que yo et done?, Teresa es-
timada.

Fer-me immortal, Senyor, a fi de que la
llaor siga per a sempre mes infinita com pe-
rennàl es l'amor.

¡Pero si ya ho eres! ¿I no t'adones?

¡Perdoneu-me, Senyor, es que estava es-
crivint!

16. El llamp i la lluern.

Encara el gesmilér deixa caure pluja d'es-
treles, quan de la rosa ya no queda mes que
un manòll sense color ni perfúm. La pompa i
vanitat én sos oripells, dura manco que el mar-
bre én que es creu perpetuar-se. L'ona super-
biosa que munta én sa cresta d'escuma acaba
fent-li acatament a la pechina i reverències al
caragòl marí.

17. I inclús serà mes profitós.

Si aguaites per l'esclecha insignificant de
la finestra voràs el paisage apropiat-se al teu
abàst; si obris la ventalla, inclús vindrà a tu
la muntanya propera, pero si vols noms de
maravella, no mires a ninguna part, sinó adins,
i si encara el teu fantasiar troba curta la vola-
da, espera la nit i mira el cel.

18. Llum.

La fosforescent llum de la lluern, sembla
una espurna de lluna, com la llum de la llàn-
tia sembla una guspira de sol. La trèmula llum
del ciri, l'espírit inquiet que s'esforça per ele-
var-se; la llum de la bombeta elèctrica, no obs-
tant, em fa pensar en el do diví que Deu ha
encés en l'enteniment de l'home.

19. Esbalaïdor.

Si busquéu la bellea, acabarem per trobar-
la en totes les coses. Si busquéu l'amor, la
seua gràcia nos farà amar, i en este cas de-
pendrèm que no hi ha cosa menyspreable, ni
menudea sense admiració. He gojàt, inclús
l'embovament, contemplant les maravelles
d'una gota d'aigua i el pulgó que rosegava una
fulla de col.

ÒPTICA TOMAS

Carrér San Francisco Asis, 13
Telefon 243 03 86

CARCAIXENT (València)

20. L'oració del bosc.

Tot un ansiejar del cel sembla el ciprèr anhelant d'infinít. Braços estesos, implorants, oració estàtica del bosc es la pinada. El carrascàl, mes humíl, eixampla el ramage protector i ombriu, donant-li al pastor racér i al ramàt el past de les seues abellotes. El salze desmayàt i plorador, no clama, mes be sospira, mirant-se a l'espill de la correntia que ell creu llagrimjar.

21. T'escolte.

En este silenci de primavera d'hivèrn, oigc la chafada suau i senc la ma suplicant, la mirada penetrant i amorosa de l'ànima pacient que m'acompanya. Sos retrets son tan amables, que em mouen pensatiu a escoltar el consèll, preludi del pas solemniàl i infalible que s'atansa. Vindrà l'hivèrn... ¿I després? Foll del que espera dos primaveres en l'almanac de la vida.

22. Com el roure.

També l'home afona la seua arrèl a terra. Podrà la fullaraca volar per totes bandes, én altibaixos i errors, pero l'arrèl que deixarem en el guarèt del bressòl, encara nos alimenta én la seua saba; i res no nos apartarà, encara que siga én el pensament, de tornar de tant en tant a besar la soca pairàl i el lloc on la mare nos bressolava.

23. Rialla de llàgrimes.

Enujosa es la pluja en la ciutat. En l'horta, com l'afalac jaganér de la mare que arruixa al seu fillèt, én la fecundíssima ruixada de la mamella, i després, én un rebombori esclatant de besos, li deixa la cara neta.

24. Egoisme.

¡Oh, si la bogeria fóra franciscana! Pero soc com la soca vella que trau pobra brotada, on el corcò de l'esgoisme s'esforça i furga én un rosegat de fibres. ¿Per qué no florirà tot el meu ser en un esclàt d'amor? I es que soc esclau d'eixa llibertàt mundanàl que em diu a l'orelleta: ¡jama't primér tu!

25. Moridor, pero immortàl.

Vaig caminant i no arribe mai a ninguna banda, pero a mon arbitri està el fer la via

florida o punxosa. Anhelant d'horisons, l'eternitat em paréix plena de llògica, puix que únícament busque alcançar el no mai mes acabar, en la immortalitat que m'espera.

26. Seria divertít.

Én els errors es va coixo. ¿Pero qui no erra en este mon? Una cosa divertida seria el vore passar la gent én un ritmar completament desorbitat d'altibaixos i bandades. I quin riure el meu, mirant als atres, quan yo, pobre de mi, necessitaria closses.

27. Sadollém lo nostre.

Com van acaragolant-se les fulles assedegades, desfullant-se les flors i marcint-se els fruits, sense havér tastat sinó l'aspror. Així es mustiga el cor de l'home si no el banya la caritat, puix que en un cor sec no pot germinar l'inefable goig de la saó.

28. Mes que ric, felíç.

Hi ha qui ho té tot no posseint res, i es felíç; hi ha qui es fabulosament potentat i el volta la buidor. El qui no te trespòl, pot edificar-se palaus de fantasia i omplir-los de cançons, pero el qui posseix llarga hacienda, cal que siga caut si no vol quedar esclau d'ella. Benaurat del Senyor que sap ser-ho, i mes benaventurat del plebeu que sense enveja sap cantar.

29. Moriren les ilusions.

Aguaiten els meus pensaments trèmulament i plens de timidea i, al'alçar la volada, no van mes enllà on les flors estan marcides, les ilusions somordes, els recòrts mig esborrats. Pero encara li fa be a la vellea l'ensomiar, encara que només siga én les marcides margarites que deixarem en el camí.

30. Els que tinc son d'or.

I quin baladréig d'amistat quan la vela està plena i el cel es blau; i quin baladréig i estretar de mans quan la taula està parada i la copa derramant. Pero al mes llaugér marejòl tots es maregen; quan el rebòst es buida, quin desampar...I encara prodiguém la paraula amic, com si se'ls abastara en el brangage de la fidelitat.

31. El traspàs.

Com l'home cansat, camina octubre al seu ocàs. Puix que va a la posta, la boira l'embolca envoltat d'ombres que fa dels arbres bellugadissos espectres fantasmals. Chiulà el vent que l'espenta sense treua, i al seu pas s'arremolinen les fulles temeroses de ser chafades. Pert el bordó i les alforges en el camí, en les quals només queden raspes de raím pansít i de castanyes.

(Se continuarà.)

EL LLAR

ANTONI CLIMENT DONET «MISTERI»

Vaixelles - Cristalleries - Bateries de cuina
Obsequis - Llistes de boda

Avda. Republica Argentina, 9

GANDIA

Raconét de la llengua valenciana

Per Miquèl Adlèrt Nogueròl

Del meu vocabulari, inedit

CABÉÇ

Mentres per a Fabra te el sentít del foràt d'un vestít que es posa pel cap, en valencià te els sentits d'un arreu de les cavalleries, i puig, tossàl, pujòl.

El duen: en els dos sentits, «Diccionari Català-Valencià-Balear»; en el segon el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana.

CABEÇA iguàl que CAP

Mentres per a Fabra només te el sentít agrícol, en valencià, a mes d'este, te tots els atres significats de *cap*.

Es paraula viva, que he oít molt, i no es castellanisme, perquè «Diccionari Català-Valencià-Balear» la registra a partir del sigle XIII, i la dona com a paraula valencina. La duen també el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana.

En portugués també es *cabeça*.

CABEÇADA

Mentres per a Fabra només te el sentít de l'arreu de les cavalleries, en valencià, te tots els sentit del castellà *cabezada*, dels que es poc conegút el del cordonét que va per baix dels extrems del llom del llibre.

El duen en estos sentits el diccionari Escríg-Llombàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear».

CABEÇAL

En el significat de les barres de fusta que tanquen la caixa del carro en les parts anterior

i posterior, la du «Diccionari Català-Valencià-Balear» com a paraula valenciana.

CABEÇALÉR

La duen en els dos significats: *cabecejador* i *marmessor* el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana.

CABECÉIG

La duen el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana en el sentít d'acció i efecte de *cabecejar*.

Vid. CABECEJAR.

CABECEJADA iguàl que CABECÉIG

La duen el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana.

Vid. CABECEJAR.

CABECEJADOR, -ORA

La duen el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana en el sentít del que *cabeceja*.

Vid. CABECEJAR.

CABECEJAMENT iguàl que CABECÉIG

La duen el diccionari Escríg-Llombàrt i el vocabulari Fullana.

Vid. CABECEJAR.

CABECEJAR

La duen el diccionari Escríg-Llombàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear», referida a les persones, a les bèsties i a les coses, com el barco.

Es curiós que no hi ha paraula catalana equivalent a *cabecejar* en valencià i *cabecear* en castellà, éen caràcter únic i han de dir, *capejar*, *becar*, *pesar figues*, *capçar*, *capalçar*, i pot ser alguna mes.

Vid. CABEÇA.

CABECÉR, -ERA

La duen el diccionari Escríg-Llobàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear» en els dos sentits: de prioritat; i, per això, en les estamentaries el de marmessor.

Vid. CABEÇA.

CABECERA igual que CAPSALERA

Es paraula viva i molt extesa, este femení de *cabecér*, per a referir-se a persones, com «cabecera d'una manifestació», o a coses, com «cabecera d'un periodic».

Vid. CABECÉR.

CABECEU igual que CABECÉIG

La duen el diccionari Escríg-Llobàrt i el vocabulari Fullana.

Vid. CABECÉIG.

CABEÇÓ igual que CABÉÇ

La duen el diccionari Escríg-Llobàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear».

CABEÇOL igual que CABÉÇ

La du, com a paraula valenciana, «Diccio-

nari Català-Valencià-Balear» en el sentit de pujó, tossal, cabéç.

Vid. CABÉÇ.

CABEÇOLA

La duen el diccionari Escríg-Llobàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear», que la dona com a paraula exclusivament valenciana i en diversos sentits: cap menút; cap d'un cordér mort i condimentat; persona de poca intel·ligència; i conjunt de flors reunides en el matéix caliç.

Vid. CABEÇA.

CABEÇÚT igual que CABÚT

La du el diccionari Escríg-Llobàrt.

Vid. CABÚT.

CABEÇÓT igual que CABÚT

La duen el diccionari Escríg-Llobàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear», este també en el sentit d'un peix: la llisa de cap gran.

CABOTA

Es paraula viva valenciana en dos sentits: el de cap, o cabeza, gran i el d'obstinat, cabút.

CABOTADA

Paraula valenciana vivíssima que duen el diccionari Escríg-Llobàrt, el vocabulari Fu-

J. J. Dòmine, 18 - Teléfon 367 71 50

VALÈNCIA - 11

TRANSITS - ADUANES
CONSIGNACIONS
TRANSPORTS INTERNACIONALS

llana i «Diccionari Català-Valencià-Balear», en el significat de colp pegat en el cap, cabeça, cabota.

COBOTEJAR (i der.) igual que CABECEJAR

Es paraula valencian exclusiva, com la registra «Diccionari Català-Valencià-Balear» en Sant Vicent i Jaume Roig.

Vid. CABECEJAR.

CABUDERIA

Es paraula viva valenciana en el sentit d'obstinació. El diccionari Escríg-Llobart i el vocabulari Fullana no la duen, extranyament, pero sí la du «Diccionari Català-Valencià-Balear» com a paraula exclusiva de la llengua valenciana.

CABÚT, -UDA

Mentres que per a Fabra *cabút* es només un peix, en valencià te els sentits de: tossút, obstinat; que te el cap, o cabeça, gran, i d'ací el d'un peix, un pardal i la granota jove, que tenen el cap gran; i la moneda francesa de plata de 5 francs, sentits que li dona «Diccionari Català-Valencià-Balear». El «Glosario Hispánico de Numismática», de Felip Mateu i Llopis, li dona el significat dels duros de 1888 i 1889, que duen el cap d'Alfons XIII, chiquet, en el cap pelat. El diccionari Escríg-Llobart i el vocabulari Fullana li donen els sentits de cap gran i tossút.

CORRUQUÉIG i no PARRUPEIG
PARRUP

Corruquéig es la forma valenciana, exclusivament valenciana, com indica «Diccionari Català-Valencià-Balear». També la duen el dic-

MAHIQUES

LACAT DE MOBLES
EMPAPERATS - PINTURES - DECORACIO

Tallér: **Gabriel Ciscar**, 7. Tel. 286 21 70. **BENIRREDRA**

cionari Escríg-Llobart i el vocabulari Fullana.

Tant *corruquéig* com les formes catalanes *parrupeig* i *parrup* son onomatopèiques,

CORRUQUEJADOR, -ORA i no
PARRUPEJADOR
PARRUPADOR

Vid. CORRUQUÉIG I CORRUQUEJAR.

CORRUQUEJAR i no PARRUPEJAR
PARRUPAR

Corruquejar es la forma valenciana, exclusivament valenciana, com indica «Diccionari Català-Valencià-Balear». També la duen el diccionari Escríg-Llobart i el vocabulari Fullana.

Tant *corruquejar* com *parrupejar* i *parrupar* son formes onomatopèiques.

Vid. CORRUQUÉIG.

ESCAROT

En valencià te els següents sentits: conjunt de bèsties; grup de persones alborotadores; l'alborot que produïxen estes; i dispersió a causa de por.

La duen el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear», que la dona com a valenciana, i els dos registres que dona son de Pasquàl Tirado.

Vid. ESCAROTAR.

ESCAROTADA (substantiu)

El du, com a forma valenciana, «Diccionari Català-Valencià-Balear» que el registra en Pasquàl Tirado.

Vid. ESCAROT i ESCAROTAR.

ESCAROTADOR, -ORA

La du «Diccionari Català-Valencià-Balear», en el sentit de qui produïx *escarot*, i la dona com a valenciana, registrant-la en Pasquàl Tirado.

Vid. ESCAROT i ESCAROTAR.

ESCAROTAR

En el sentit de produir *escarot* la duen el diccionari Escríg-Llobart, i «Diccionari Cata-

là-Valencià-Balear» que la dona com a forma valenciana i la registra en Pasquàl Tirado.

MACHADA

Te els sentits de conjunt de *machos* i d'acció digna d'estos feta pel ser humà. «Diccionari Català-Valencià-Balear» la registra com a paraula valenciana.

Vid. MACHO.

MACHO iguàl que MUL

Macho vindrà del castellà pero es forma viva general de la llengua valenciana, i ben antiga, perquè «Diccionari Català-Valencià-Balear» la registra en el valencià «Procés de les olives»; i, per cert grafiada en *ch*. Com igualment, dit diccionari dona, en la grafia *ch*, entrada a *macho*, de la que envia a *matxo*.

USUFRUCTE i no USDEFRUIT

Es la paraula viva; la que he oít sempre en la meua llarga activitat de professional del Dret.

La duen el diccionari Escríg-Llombàrt, el vocabulari Fullana i «Diccionari Català-Valencià-Balear», com a la forma de la llengua valenciana, com ho son sos derivats *usufructuar* i *usufructuari*. I no solament no diu l'últim diccionari que siga castellanisme, sinó que deriva del llatí; i la registra en Pasquàl Tirado.

Usdefruit es una de les paraules inventades pels catalans pel procediment d'aglutinació de

dos o mes paraules; en este cas de tres: *us de fruit*. Per això «Diccionari Català-Valencià-Balear», reconeixent-ho, ho diu al posar la derivació: «ETIM: adaptació del llatí usufructus, mat. sign, adaptant la construcció normal a la base de la preposició de: us de fruit.»

Així, mentres *us de fruit* el registra en 1434, *usdefruit* el registra en 1923. Per això no du mes derivat d'*usdefruit* que *usdefruitar*, que el registra en 1925, mentres, en canvi, d'*usufructuar*, que també el du, i registra en el segle XVI, du *usufructuari*, que el registra en el segle XIII. ¡I no du *usufructe*!

IDIOMA I VALENCIANITAT

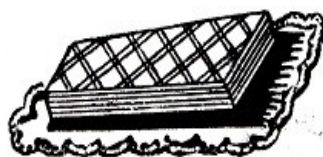
Ni una part no es el tot, ni un atribút no es el ser. L'idioma valencià no deu identificar-se én el tot del ser de la Pàtria Valenciana. I manco encara quan València es bilingüe i, a mes de la llengua específicament valenciana, te també com a llengua seua la castellana.

Si la llengua valenciana no es València, sinó una part d'ella, ha d'havér casos en que, sense que la llengua siga l'especificament valenciana, l'obra siga valenciana, per ser valencià l'autor. Per eixemple, Azorín, Blasco Ibáñez i Gabrièl Miró son glories valencianes per ser valencians, i de la literatura valenciana encara que hagen escrit en castellà per ser glòries de València. No son glòries de la literatura valenciana en llengua específicament valenciana, pero si que son glòries de la literatura valenciana en llengua castellana. Perqué es la doble vertent del

Pastisseria - Confiteria

Marti

ESPECIALITATS EN:

CONVITS, BODES,
COMUNIONS, ANIVERSARIS

Telefon 284 19 14 - GRAU de GANDIA

bilingüisme valencià, lo que es una constant històrica de València.

Si la política no haguera interferit en el bilingüisme valencià es voria clar lo expòst, perquè inclús estan en el mateix cas de ser glòries valencianes els valencians que escrigueren no en valencià ni en castellà, Lluís Vives —per citar un eixemple— com atres molts que escrigueren en llatí o atra llengua no valenciana.

Perqué la Pàtria sempre està per damunt no solament de les llengües que es parlen en ella sinó de totes les llengües, i de tota qüestió lingüística. Per això, contra la Pàtria no poden prevaldre, ni per lo tant alegar-se, interessos personals de caracter lingüístic.

EL VOCABULARI FULLANA

Pot ser que per als castellanoparlants, quan deprenen a parlar la llengua valenciana, una de les majors dificultats siga l'obertura o tancament de *e* i *o*, per a pronunciar en la fonètica valenciana.

Una de les moltes utilitats que conserva el Vocabulari Fullana es, precisament, que grafia l'accent en totes les *e* i *o* que son obertes. Per lo qual, tots els dubtes que sobre obertura o tancament de *e* i *o* puguen presentar-se als castellanofons els poden resoldre en el Vocabulari Fullana.

DICCIONARIS FERRER PASTOR

Als que em consulten sobre dits diccionaris els dic que, a la paraula castellana *pimiento* posen com a equivalents «valencians»: «*pebrera*, *pebrotera*, *pebroter*, *bitxo*, *pebrina*».

Cinc paraules i ninguna la valenciana *pimentó*. Pero, a més, es que no totes les cinc

catalanes que van equivalen al castellà *pimiento* i al valencià *pimentó* (algunes es referixen a la plana i no al fruit); i mes encara, ninguna de les cinc es la que millor li va en català al castellà *pimiento* i al valencià *pimentó*, i que es *pebrot*. Com figura en atres diccionaris similars. En el Civera: *pebrotera*, *pebroter*, *pebrot*, i, per al castellà *pimiento picante*, *pebrot coent*. En l'Artells: *pebrot*, *pebroter*. En el Moll: *pebre*, *pebrot*.

Ya saben els pancatalanistes que a «Pimentó», el de «La Barraca», de Blasco Ibáñez, han de dir-li: «Pebrera, Pebrotera, Pebroter, Bitxo o Pebrina, segons els diccionaris Ferrer Pastor.

Calaix de paraules

El que conega paraules valencianes de poc us, pot fer que no es perguen enviant-nos nota de la paraula, el significat i el poble o comarca on la diuen. Tot lo que repleguem serà material per a aportar a l'Acadèmia de Cultura Valenciana.

Com a acuse de recibo i per a estimul d'uns atres, publicarem el nom i la població de son domicili de qui nos envie paraules a:

MURTA

Calaix de paraules

Croniste Carreres, 9, 7.º, G

València-3

Nos han enviàt paraules:

Josèp Marí Puig. Gandia

Vicent Giné Boira. València

Salvador Moreno Sevilla. València

Francés Ruíz López. València

COMESA

COMERCIAL DE SUMINISTROS MEDICO SANITARIOS

MATERIAL MEDICO

MATERIAL I EQUIPS MEDICS

Exposició i venda: Dr. Beltràn Bigorra, 8

Telefons (96) 331 21 51 i 331 32 01

VALÈNCIA - 3 (ESPANYA)

ARTICULS PER A:

MEGES

ESTUDIANTS DE MEDICINA

ESTUDIANTS DE A. T. S.

MATERIAL DE LABORATORI

MATERIAL D'UN SOL US

MATERIAL DE CURES

INSTRUMENTAL

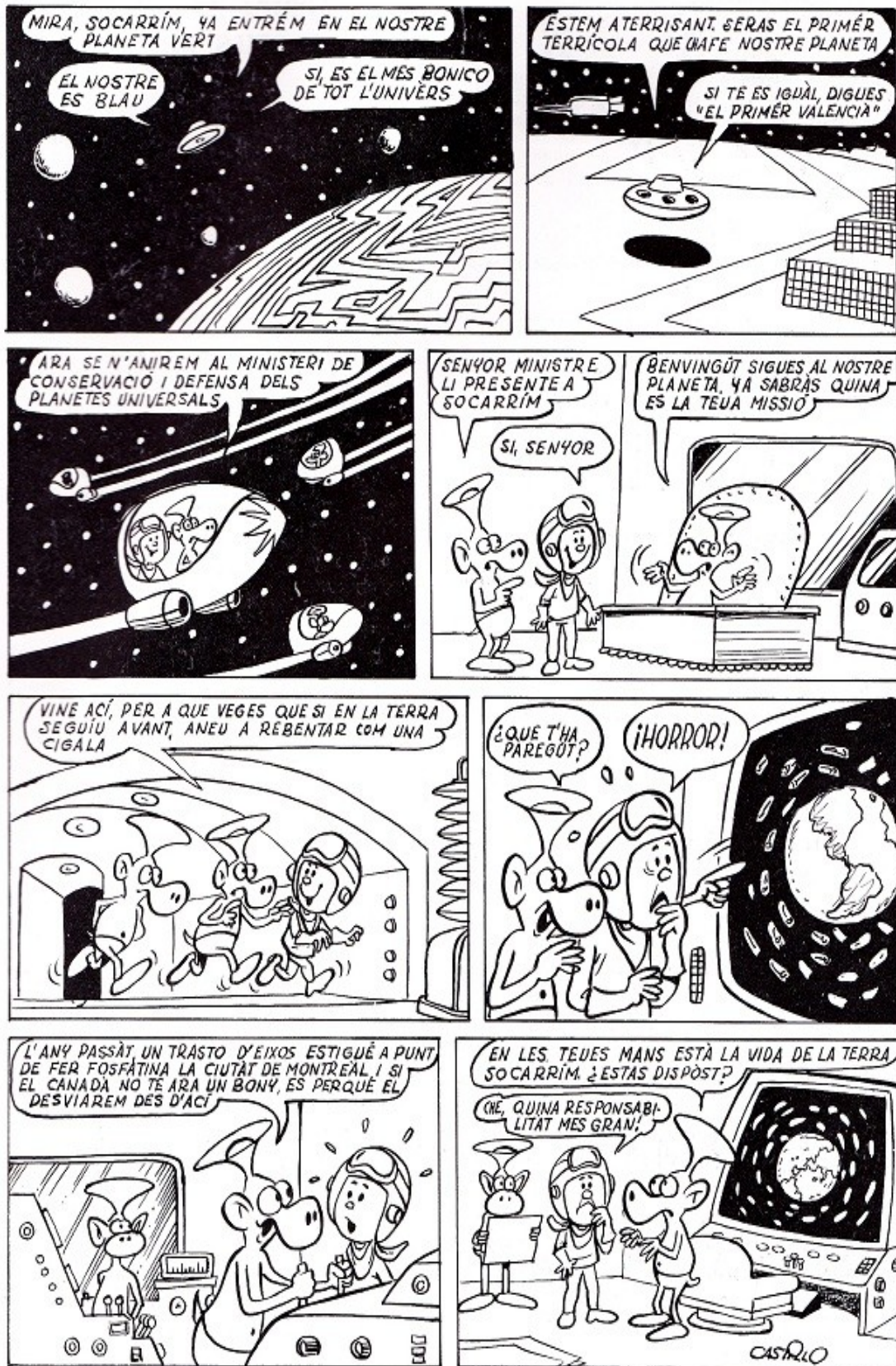
ORTOPÈDIA

MEDICINA D'EMPRESSES

PREMI ANGEL VILLENA 1979

(Continuació de SOCARRIM, de Josèp Ll. Castillo)

(Se continuarà.)

FABRICA DE TUBOS
I PERFILS DE PLASTIC

*
Avinguda Calvo Sotelo, 142
Telefon Fabrica: 375 02 64

BENETUSER

ARTUR BOIX
MIQUEL

DECORACIÓ EN ESCAYOLA

Tota classe de pressuposts i
assessoraments tècnics

ESTUDIS

Hernández Malillos, 22 i 24
Telefon 155 07 28

PARTICULAR

General Moscardó, 6
Telefon 155 07 28

TORRENT (València)

CALCERS

DU C

ESPECIALITAT EN CALCER
PER A CHIQUETS

*

COLEGI - COMUNIÓ - DEPORT

Carrér Sant Duc, 9
GANDIA (València)

GELATS LA XIXONENCA
BORNAY GRAN BASAR DE JOGUETS

Carrér Generalissim, 13

Telefon 51 11 51 - **BORRIANA**

RECANVIS I ACCESORIS
PER A AUTOS I INDUSTRIA

TOYCO - J. Tormo Esparza

DISTRIBUIDORS DE

FRERA. Bulons de mangueta - Eixos de bomba d'aigua	LAVIAZ, S. A. Bombes d'aigua
JUNIOR. Amortiguadors	SEINSA. Gomes - Frenos
TORFINASA. Direccions	AUTOJUNTAS, S. A. Jocs i Juntes
GIRLING. Frenos	A. P. Tubos d'escape
JURID. Pastilles de freno	

GRUPS DIFERENCIALS FRENOS

Mestre Guerrero, 4 - Telefons 359 53 00 y 359 52 90 - VALÈNCIA
Canonic Gonzalo Viñes, 12 - Telefons 288 25 80 y 288 28 38 - XÀTIVA

VICENTE VELA S. A.

**MAJORISTE DE JOIERIA I RELONGERIA
FABRICANT - EXPORTADOR**

VELAX
MARCA EN PROPIEDAD

Monges de Santa Caterina, 8, 1.º (junt al parking d'El Corte Inglés)
Telefons (96) 321 69 26 (4 linies), 321 69 76, 322 95 65 i 322 95 66
VALÈNCIA-2

**Ω
OMEGA**

APARTAMENTS

VISITE
PIS
PILOTO

**Des de 200.000 pessetes d'entrada
i el preu d'un lloguer mensual
hi ha apartaments d'una, dos i
tres habitacions**

**Zones verdes,
parc infantil,
parking: tot acabat,
pistes de tennis il·luminades.
I les piscines en l'aigua il·luminada.**

BREZO NOVA CANET està junt a Canet de Berenguér (la millor platja natural de València). Exactament a 35 km. per l'autopista de Barcelona, l'accés més ràpid de València. I sense peage.

PROMOTORA CANET, S. A.

Conde Peñalver, 17
Tel. 401 17 50
MADRID - 6

Cronista Carreres, 9, baix, esq.
Tel. 321 44 20
VALENCIA - 3

En urbanització
CANET DE BERENGUER